

Z NAŠÍ ČINNOSTI

Marie Hrušková: Zpráva o činnosti Společnosti česko-arabské a Společnosti přátel Afriky od června do září 2002	3
Marie Hrušková: Informace o přednáškové činnosti členů SČA a SPA	5
Poděkování předsednictva Společnosti česko-arabské JUDr. Josefu Koutskému.	6
Projev ministra zahraničních věcí ČR, Cyrila Svobody, na mezinárodní konferenci „Zahraniční rozvojová pomoc – výzva pro nastupující dárce“	6
Marie Hrušková: Setkání s novým velvyslancem Jemenské republiky.	8
Výzva předsednictva SČA k pomoci zaplavenému Náprstkovu muzeu	8

STÁTNÍ SVÁTKY

Miroslav Houska: Blahopřejeme spřáteleným zemím	9
---	---

STUDIE A DOKUMENTY

Výzva osobností české kultury, vědy, sportu a podnikatelů „Za vyváženou českou zahraniční politiku“	10
Stanovisko Společnosti česko-arabské k hrozbě vojenského útoku proti Iráku	11
Ivan Voleš: Arabští podnikatelé projevují zájem o český trh	11
Jana Jiroušková: Bambarové	13
Josef Poláček: Ruské ženy v Africe.	16

KULTURA

Josef Poláček: Kulturní význam otevření Centra Al-Jawahiri v Praze	17
Jaromír Hajský: Dramatik Muhammad aš-Šarafi	18
Břetislav Vachala: Ohlédnutí za našimi egyptskými výstavami v roce 2002.	20
Bořek Homola: Výstava k uctění obětí	22
Oceněné práce v soutěži Afrika dětskýma očima 2002	22
Jaromír Hajský: Za Vladimírem Komárkem	24

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

Jaroslav Slípka: Vysoká úroveň lékařského školství v Kuvajtu	25
Jaroslav Bureš: Kulatý stůl o islámu	25
Brněnští přátelé Afriky: Na černý kontinent se už nedá zapomenout	28
Základní informace o činnosti agentury Babylon	29
Josef Poláček: Abrahamoviny předního českého arabisty Eduarda Gombára	29

ZVEME VÁS

- Náprstkovo muzeum – Svátky a slavnosti ve starověku 31
Moravské zemské muzeum – Umění tropické Afriky 32
Společnost přátel Afriky – podzimní akce v Olomouci 32
Tradiční předvánoční orientální trh v Náprstkově muzeu 33

CO SI PŘEČÍST

- Zvláštní číslo časopisu Mezinárodní vztahy o islámu 34

Zpráva o činnosti Společnosti česko-arabské a Společnosti přátel Afriky od června do září 2002

Zpráva obsahuje informace o činnosti obou Společností za čtyři letní měsíce 2002. Aktivita obou Společností byla poznamenána dovozenými, povodněmi a zejména určitou finanční nejistotou. Ještě začátkem června nebylo jisté, zda obdržíme finanční dotaci od MZV, na které je závislá realizace naší aktivity. Přesto však některé plánované akce, jejichž příprava trvá delší dobu, jako jsou např. výstavy a mezinárodní semináře, musely být zajištěny. S uspokojením jsme proto v červnu přivítali zprávu od OKKV MZV, že nám byl příspěvek na rok 2002 poukázán. I když jsme obdrželi méně než jednu polovinu požadované částky, děkujeme za ni touto cestou MZV ČR. Budeme muset vyřadit některé méně významné akce a hlavně hledat další cesty k získání prostředků, abychom mohli realizovat co nejvíce projektů. Největší starost nám dělá vydání čtyř čísel bulletinu, neboť příspěvek MZV stačí jen na dvě čísla. Doufám, že se nám podaří vyřešit i tento problém a obdržíte všechna čtyři čísla.

Finančními problémy se zabývala obě předsednictva, která se v tomto období sešla dvakrát. Předsednictvo Společnosti česko-arabské pověřilo vedení zasláním dopisu ministru zahraničí Janu Kavanovi a návštěvou doyena arabských a afrických velvyslanců J.E. Abder Rahmane Meazine Cherifa, velvyslance Alžírska. Pan velvyslanec si vyžádal projekty na r. 2002 a přislíbil informovat o naší situaci své kolegy.

Společnost přátel Afriky zaměřila svoji aktivitu na spolupráci se Správou Pražského hradu při doprovodných akcích, které probíhaly v Letohrádku královny Anny při výstavě „Africké umění“ (dar pana Rainera Kreissla České republiky). Vernisáž výstavy se konala 5.

června za přítomnosti prezidenta Václava Havla a dárce sbírky pana Kreissla. Vernisáže se zúčastnila řada významných osobností včetně diplomatického sboru. Přítomno bylo i vedení naší Společnosti. Vernisáž byla ukončena v Jízdárně Pražského hradu, kde vystoupila skupina afrických hudebníků a byla podávána africká jídla. Tuto výstavu by si neměl nechat ujít žádný milovník nejen afrického umění, ale umění vůbec.

Letos bude ukončena 31. října. Doufáme však, že bude opět zpřístupněna na jaře 2003 a že se podaří najít takové prostory, kde by ji mohli návštěvníci shlédnout po celý rok.

V měsíci červnu, září a říjnu probíhaly každý čtvrtek v Belvederu a Míčovně od 18,00 hod. přednášky, kde předávali své bohaté zkušenosti přední afrikanisté, převážně členové Společnosti přátel Afriky.

V červnu to byl doc. dr. Josef Kandert, ing. Radim Kotrba a profesor dr. Luboš Kropáček, v září dr. Alois Wokoun a dr. Vladimír Klíma, CSc.

Ve stejnou dobu probíhala v Brně v pavilonu Anthropos MZM výstava „Africké umění subtropické Afriky“, kterou připravilo Moravské zemské muzeum a naše Společnost přátel Afriky byla spolupřátelkou. Výstava bude prodloužena do jara příštího roku. K doprovodným akcím, na kterých se též podílíme, patří dvě říjnové přednášky docenta Kanderta – 23. října 2002, 30. října 2002 (téma přednášek uveřejňujeme na jiném místě) a 31. října se uskuteční autogramiáda knihy Ivana Mrázka: *Nigérie – černý obr Afriky*, na kterou zve me naše členy a přátele umění Afriky.

Jsm rádi, že se na těchto akcích podílí i nově aktivizovaná pobočka SPA. Dává o sobě

vědět i prostřednictvím médií. V tomto Bulletinu uveřejňujeme rozhovor jejího předsedy Rostislava Tesaře a autora knihy Ivana Mrázka v Rovnosti. Pobočky v Olomouci a v Plzni oslavily Mezinárodní den Afriky a připravují se na podzimní akce. V Olomouci byl hostem pobočky J.E. dr. Noel N. Lehoko, velvyslanec JAR.

V popředí zájmu Společnosti česko-arabské zůstává blízkovýchodní problém. Přivítali jsme stanoviska, která zaujala k BV 5. řádná eurostředomořská konference ve Valencii, o které jsme Vás informovali v minulém čísle. 25. června uspořádala Společnost česko-arabská a Sdružení přátel Palestiny v Náprstkově muzeu již tradiční červnový seminář. Hlavní referát přednesl chargé d'affaires Státu Palestina pan Jamal Al Jamal. Seznámil přítomné se stanoviskem Palestiny k současné velmi napjaté situaci v této oblasti. Předseda Sdružení přátel Palestiny dr. Lubomír Miřejovský ve svém vystoupení ujistil palestinské představitele naší podporou. Odmítáme zpochybňování práv palestinského lidu na sebeurčení, vytvoření vlastního státu a nezávislost.

V červnu uspořádala SČA v Havlíčkově Brodě besedu o Libanonu, které se zúčastnil předseda libanonského klubu p. Hassan Ezedin. Beseda měla velký ohlas už vzhledem k době konání a situaci na BV. Besedu připravil dr. Václav Čapek, předseda Sdružení přátel Kuvajtu a člen předsednictva SČA.

V závěru měsíce června jsme se rozloučili s velvyslancem Jemenské republiky J.E. Alí Abdalla Abú Lúhum, který po čtyřletém působení v České republice ukončil svoji misi. Recepce na rozloučenou, které se účastnil diplomatický sbor v čele s doyenem panem arcibiskupem Irwinem Josefem Enderem, byl přítomen i ministr zahraničí Jan Kavan.

V měsíci červenci oslavilo několik arabských zemí své státní svátky. Vedení Společnosti česko-arabské mělo možnost osobně poblahopřát vedoucím misí na recepcích uspořádaných při těchto příležitostech.

Dne 2. července oslavila Alžírská demokratická republika 40. výročí Dne nezávislosti. 17. července jsme si připomněli výročí revoluce v Iráku a 23. července jsme oslavili 50. výročí Dne revoluce v Egyptě. 30. července jsme se sešli na slavnostní recepci na velvyslanectví

Marockého království při příležitosti marockého státního svátku.

K velmi významným akcím v tomto období je třeba zařadit slavnostní vyhlášení oficiálního zahájení činnosti „*Centra al-Jawahiri*“, které se uskutečnilo 27. července 2002. Informaci o tomto večeru i s připomenutím si významu tohoto velkého arabského básníka, najdete na dalších stránkách tohoto Bulletinu. Společnost česko-arabská uvítala s velkým uspokojením zřízení tohoto centra a bude se snažit pomáhat co nejvíce k rozvoji jeho činnosti. Věříme, že přispěje k většímu poznání arabské poezie a stane se přínosem pro rozkvět kulturní výměny v našem hlavním městě. Mnoho úsilí jsme vyvinuli pro získání finančních prostředků na vydání knihy o jemenském básníku Muhammad aš-Šarafim, kterou připravil Ing. Jaromír Hajský. Věříme, že spatří světlo světa ještě tento rok. Rádi bychom však pokračovali ve vydávání děl i dalších arabských spisovatelů a básníků. Snažíme se nadále získat prostředky na vydání sbírky povídek libyjských autorů.

Předsednictvo Společnosti česko-arabské přijalo na svém zasedání 4. září stanovisko k připravovaným útokům USA na Irák a zároveň podpořilo výzvu proti jednostranné informovanosti o událostech na BV v našich médiích. Oba dokumenty uveřejňujeme v tomto čísle Bulletinu.

V září byla přijata místopředsdkyně ing. Marie Hrušková novým jemenským velvyslancem J.E. Sálimem Jahjá al-Cháridžahem, kterého seznámila s činností Společnosti česko-arabské a Sdružení přátel Jemenu. Pan velvyslanec poděkoval za dosavadní aktivitu Společnosti a ujistil místopředsdkyni, že velvyslanectví a on sám osobně nám budou nápomocni. Zároveň pozval místopředsdkyni ing. Hruškovou a další členy vedení na recepci ke státnímu svátku, která se konala 26. září. Tentýž den se také zúčastnili recepce pořádané na počest 33. výročí revoluce v Libyi.

Pízeňská pobočka spolu se Sdružením občanů arabských států v Západočeském kraji uspořádala 21. září kulturní večer, na kterém si připomněla státní svátky Alžírsko, Egypta, Iráku, Maroka, Libye a Jemenu. Večera se zúčastnila místopředsdkyně ing. Hrušková.

Předsednictvo Společnosti česko-arabské se usneslo na vyhlášení sbírky na pomoc postiženým povodněmi. Vzhledem k dlouholeté spolupráci s Náprstkovým muzeem, které také utrpělo ztráty, chceme výsledek sbírky věnovat právě tomuto muzeu.

V měsíci září jsme byli pozváni na několik významných seminářů a besed. Dne 11. září uspořádal ÚMV MZV besedu u kulatého stolu na téma „*Terorismus – islámský svět po 11. září*“. O této besedě, které se účastnila ing. Hrušková a Mgr. Houska, přinášíme informaci na jiném místě Bulletinu. Dne 12. září se ing. Marie Hrušková a prof. Luboš Kropáček zúčastnili celodenní mezinárodní konference k otázkám ozvojové pomoci „*Zahraníční rozvojová pomoc – výzva pro nastupující dárce*“, kterou pořádalo MZV ČR. Konferenci zahájil JUDr. Cyril Svoboda, ministr zahraničních věcí, který zvláště ocenil účast významných zahraničních hostů. Otázkou rozvojové pomoci se zabývala již minulá vláda a přijala koncepci na léta 2002–2007.

Vedle Střediska rozvojové pomoci MZV, které pracuje v Nerudově ul. č. 3, nás potěšila informace o zřízení nového oboru – katedry rozvojové pomoci na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Místopředseda SČA a prezident ČAOK ing. Ivan Voleš se zúčastnil semináře, který pořádala agentura Babylon „*Jak úspěšně obchodovat s arabským světem*“. Dokladem toho, že nám tato problematika není lhostejná, je i článek Ivana Voleše v tomto čísle Bulletinu.

V měsíci září měla být v Náprstkově muzeu vernisáž dvou výstav, na kterých se podílela Společnost česko-arabská. Vzhledem k zápla-

vě, která postihla i budovu Náprstkova muzea, byla výstava fotografií z Alžírsko přeložena do roku 2003 a druhá výstava „*Magický šperk*“ posunuta do měsíce října. O otevření výstavy dne 16. října byl požádán velvyslanec Egypta.

Byla také uzavřena soutěž dětí „*Afrika dětskýma očima*“ a byli vyhlášeni vítězové, jejichž jména uveřejňujeme v tomto čísle. Zároveň byl vyhlášen další ročník soutěže pro rok 2003. Podmínky, i když se nemění uveřejníme v příštím čísle.

Redakční rada na svém červnovém zasedání zhodnotila druhé číslo Bulletinu, v kterém převažovaly příspěvky s africkou tematikou. Zároveň zabezpečila jeho expedici. Na zářijové schůzi připravila do tisku 3. číslo a provedla jeho uzávěrku.

Předsednictva obou Společností uložila předsedům Sdružení zabezpečit projektované akce podle krácených finančních prostředků. Předsedové Sdružení SPA mají do 27. listopadu předložit zprávu o činnosti za r. 2002 a náměty na projekty na rok 2004. Totéž bude písemnou formou požadováno také od předsedů Sdružení SČA.

Předsednictvo Společnosti česko-arabské přijalo na zářijovém zasedání významné dokumenty, které uvádíme v plném znění v tomto čísle. Zároveň vydalo výzvu ke sbírce na pomoc postiženým povodněmi. Konkrétně určilo, aby výtěžek byl věnován Náprstkovu muzeu, které utrpělo velké ztráty zejména na zámku Loběchov, kde se nacházejí převážně sbírky asijského umění.

Marie Hrušková
1. místopředsedkyně SČA a SPA

Informace o přednáškové činnosti členů SČA a SPA

V průběhu roku 2002 se uskutečnila řada zajímavých přednášek. Již tradičně jsou veřejností hojně navštěvovány přednášky **doc. dr. Břetislava Vachaly, CSc.** předsedy Sdružení přátel Egypta, **o nejnovějších objevech čes-**

kých egyptologů: „*Nejnovější objevy českých egyptologů*“ (Stará radnice v Broumově, 14. 3. 2002), „*Nejnovější objevy českých egyptologů v Abúsiru*“ (Stará radnice v Brně, 4. 4. 2002), „*The Mastaba of Ptahshepses at Abusir*

and its Reconstruction“ (Národní muzeum ve Varšavě, 7. 5. 2002), „*Poslední objevy českých egyptologů v Abúsíru*“ (Moravské zemské muzeum v Brně, 5. 6. 2002), „*Objev hrobky staroegyptského soudce Intiho v Abúsíru*“ (Muzeum v Bratislavě, 9. 10. 2002).

Velkou pozornost putají rovněž přednášky **dr. Vladimíra Klímy, CSc. o Ghaně**, pořádané Sdružením přátel Ghany: 17. září (Rožnov pod Radhoštěm), 18. září (Frýdek Místek), 26. září (Praha, Míčovna Pražského hradu), 7. října (Olomouc), 17. října (Nový Jičín), počátek listopadu (Luhačovice), 14. listopadu (Vsetín).

Velký ohlas mají rovněž přednášky **dr. Jaromíra Kučery**, člena pobočky SPA v Brně: přednášky **o Alžírsku a Sahaře** (pro domov důchodců, účast 50 os.), přednášky o Maroku a Sahaře (pro studenty biskupského gymnázia v Brně, účast 100 os.), přednášky o Maroku a Alžírsku (pro širší veřejnost, účast 50 os.). Přednášky byly doplněny fotografickou výstavkou a diapozitivy.

Řadu velmi úspěšných přednášek uskutečnil rovněž **doc. dr. Antonína Libický**, a to zejména pro školy (např. „*Tradiční medicína*“ v Kralupech nad Vltavou).

Poděkování předsednictva SČA Josefu Koutskému

Předsednictvo Společnosti česko-arabské velmi děkuje touto cestou JUDr. Josefu Koutskému za jeho podporu, kterou nám poskytoval v době svého působení ve funkci ředitele odboru Blízkého východu a severní Afriky. Přejeme mu jako velvyslanci v Syrské arabské republice hodně úspěchů v jeho náročné práci.

Věříme, že stejné pochopení a pomoc najdeme i u nové ředitelky odboru paní Evy Filipiové-Drábkové, která patříla k zakládajícím členům Společnosti.

Konference

„Zahraniční rozvojová pomoc – výzva pro nastupující dárce“

Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 12. září 2002
projev ministra zahraničních věcí ČR, Cyrila Svobody

Vážené dámy a pánové, vážení hosté,
rád bych Vás přivítal na konferenci o rozvojové spolupráci a o roli, kterou v ní má hrát Česká republika a další země střední, východní a jihovýchodní Evropy. Konference nese příhodný název „Výzva pro nastupující dárce“. Dovolte mi, abych se na začátku zastavil u dvou klíčových slov: **nastupující** (emerging) a **výzvy** (challenges).

Výraz **nastupující** je v případě České republiky poněkud nepřesný. Naše země byla (a je) tradičně zapojena do pomoci méně vyspělým zemím a tuto pomoc nepřerušila ani během náročného období transformace na počátku 90. let. Například díky programu vládních stipendií bylo v minulých letech umožněno tisícům studentů z rozvojových zemí získat odborné vzdělání na některé z českých vyso-

kých škol. Česká republika také poskytla útočiště a následnou pomoc při návratu stovkám a tisícům uprchlíků pocházejících z neklidných částí Evropy a dalších zemí. Domácí společnosti, výzkumné instituce, nevládní organizace i jednotlivci byli (a jsou) zapojeni do desítek rozvojových projektů české vlády, realizovaných prakticky ve všech kontinentech. Česká republika je rovněž aktivní v oblasti mnohostranné rozvojové spolupráce a pravidelně přispívá do fondů OSN a většiny dalších významných mezinárodních organizací.

Česká republika má dlouholeté zkušenosti s poskytováním rozvojové pomoci – a co více – má vizi, jak tyto zkušenosti nadále rozvíjet. Součástí této vize je přispět v rámci našich možností k naplnění Miléniových rozvojových cílů a zařadit se po bok vyspělých dárcovských zemí sdružených v EU a ve Výboru OECD pro rozvojovou pomoc. Srovnání s těmito zeměmi však zároveň dokazuje, že je před námi ještě dlouhá cesta s řadou překážek. To mě přivádí k druhému klíčovému výrazu, kterým jsou **výzvy**.

Dnešní konference se koná, s přesností téměř na den, jeden rok po tragických teroristických útocích na USA, což znovu připomíná, že rozvojová pomoc je nejen naší morální a humanitární povinností, ale že je rovněž součástí všeobecného úsilí o bezpečnější svět. Pouze před několika dny Světový summit v Johannesburgu potvrdil význam, který musíme věnovat naléhavým otázkám udržitelného rozvoje a boje proti chudobě. I když Česká republika před několika týdny na vlastní kůži zakusila účinky ničivých záplav a vynakládá nyní velké úsilí na překonání jejich následků, je odhodlána zvládat i další úkoly. Chci využít této příležitosti a ještě jednou upřímně poděkovat za veškerou zahraniční pomoc poskytnutou České republice v souvislosti s povodněmi, které přesáhly jakoukoliv zkušenost v naší moderní historii.

Pouze za několik týdnů Česká republika a další kandidátské země ukončí přístupová jednání s Evropskou unií, která – jak doufáme – povedou k jejich brzkému členství. EU není jen uzavřeným společenstvím vyspělých demokratických zemí, ale je také největším dárcem rozvojové a solidární pomoci ve světě. To je další důvod, proč Česká republika a ostatní kandidátské země musejí být připraveny pře-

vzít svůj díl zodpovědnosti za osud méně vyspělých částí planety. Řada těchto „nastupujících dárců“ čelí přes místní specifika stejným výzvám. Proto jsem rád, že dnešní konference – pořádaná v rámci SEI – vyjadřuje i tento střeoevropský a regionální aspekt.

Je zřejmé, že hlavní „výzvu“ již není **proč** a zda-li vůbec se do rozvojové spolupráce zapojit, ale spíše **jak**. Jak definovat legislativní zázemí pro rozvojovou pomoc? Jaký vytvořit systém institucí? Jak organizovat projektový cyklus? Jakým způsobem financovat projekty? Jak koordinovat naši pomoc s dalšími dárci? Celý jeden segment konference bude věnován těmto otázkám. Budeme si vyměňovat zkušenosti se zástupci dárcovských zemí i mezinárodních organizací, kteří nám v tomto ohledu mohou předat své cenné zkušenosti.

Vedle otázky *jak* bychom však neměli zapominat ani na otázku *proč*. Proč vůbec rozvojovou pomoc poskytovat? Co je jejím smyslem a cílem? Odpovědi na tyto otázky nejsou zdaleka samozřejmé. Jejich hledání nám často může pomoci i v řešení vlastních problémů.

Rozvojová pomoc totiž nesmí být chápána pouze jako téma pro uzavřenou skupinu státních úředníků a úzký okruh odborníků. Naopak, rozvojová pomoc se musí stát předmětem otevřené diskuse celé společnosti, včetně její politické reprezentace. Proto jsem rád, že druhý segment konference pamatuje i na tento širší rozměr a že dnes můžeme mezi sebou přivítat senátory, poslance, novináře a zástupce občanské společnosti. Pouze jejich aktivní účast umožní vybudovat efektivní systém rozvojové pomoci a ukotví rozvojovou spolupráci jako nedílnou součást zahraniční politiky České republiky. Bez jejich zapojení by rozvojová pomoc zůstala opravdu jen předmětem debat hrstky odborníků.

Vážené dámy a pánové, vážení hosté,

domnívám se, že se na této konferenci sešlo skutečně výjimečné seskupení účastníků – jak z domova, tak ze zahraničí, jak z řad zástupců státu, tak nevládních institucí, z řad odborníků i široké veřejnosti. Nepochybují proto, že se nám podaří „výzvu pro nastupující dárci“ nejen identifikovat, ale rovněž nastínit řešení, jak jim čelit. Přeji nám všem v tomto snažení mnoho úspěchů.

„Ačkoliv jsem si jistý, že neexistuje žádná přímá příčinná souvislost mezi chudobou a terorismem, jsem na druhou stranu přesvědčen, že extrémní chudoba je jednou z důležitých ingrediencí, která spolu s dalšími, jako jsou nevyřešené dlouhodobé politické konflikty, může produkovat potenciální explozivní koktejl. Ve výsledku může vést k pocitům bezmoci, frustrace a zloby, které spoluvytváření živnou půdu pro fundamentalismus, radikalismus a dokonce i terorismus. Proto je implementování Rozvojových cílů Summitu tisíciletí a boj s chudobou pro nás nejen morální a humanitární povinností, ale zároveň je to i integrální součástí boje proti terorismu a extrémní intoleranci všeho druhu, je to součástí našeho boje za stabilní, bezpečný a spravedlivější svět.“

Jan Kavan, předseda 57. Valného shromáždění OSN

(Pramen: UN Bulletin, č. 9/2002)

Setkání s novým velvyslancem Jemenské republiky

V září pozval nový velvyslanec Jemenské republiky J.E. Sálím Jahjá al-Cháridžah místopředsedkyni ing. Marii Hruškovou na přátelskou besedu. Ing. Hrušková seznámila pana velvyslance s činností Společnosti a konkrétně se Sdružením přátel Jemenu. Pan velvyslanec poděkoval za dosavadní aktivitu Společnosti

a ujistil místopředsedkyni vzájemnou podporou, že velvyslanectví a on osobně nám budou nápomocni v naší činnosti. Pozval zároveň ing. Hruškovou a další členy vedení na recepci, která se konala 26. září.

Marie Hrušková

1. místopředsedkyně SČA a SPA

Výzva předsednictva SČA k pomoci zaplavenému Náprstkovu muzeu

Předsednictvo SČA se také usneslo na vyhlášení sbírky na pomoc postiženým povodní.

Vzhledem k dlouholeté spolupráci s Náprstkovým muzeem, které utrpělo též ztráty, chceme výsledek sbírky věnovat právě Náprstkovu muzeu.

Příspěvky, prosím, zasílejte na č.ú. 285196-309/0800, variabilní symbol 12802

STÁTNÍ SVÁTKY A VÝZNAMNÁ VÝROČÍ

Blahopřejeme spřáteleným zemím

**Společnost česko-arabská
a Společnost přátel Afriky
blahopřejí spřáteleným zemím
k jejich státním svátkům
a významným dnům.**

- **Republice Benin**, která 1. srpna oslavila svůj státní svátek.
- **Republice Burkina Faso**, jejíž obyvatelé si 4. srpna připomněli 19. výročí Demokratické a lidové revoluce z roku 1983.
- **Republice Kongo** k 39. výročí získání suverenity a nezávislosti, které si připomněla 15. srpna.
- **Arabské libyjské lidové socialistické džamáhíríjji** k významnému svátku Dni revoluce 1. září, z roku 1969.
- **Království Swazijsko**, které si připomnělo Den nezávislosti, jež připadá na 6. září.
- **Republice Mali**, jež oslavila 22. září nezávislost vyhlášenou v roce 1960, vystoupením z Federace Mali v rámci Francouzského spojení.
- **Republice Guinea-Bissau** k oslavám 29. výročí odstranění kolonialismu a vyhlášení nezávislosti 24. září 1973.
- **Republice Guinea**, která si připomíná již 44. výročí vyhlášení Dne nezávislosti, k němuž došlo 2. října 1958.
- **Republice Uganda**, jež 9. října vzpomíná 40. výročí Dne nezávislosti, nabyté v roce 1962.
- **Demokratické republice Somálsko**, která 21. října slaví 23. výročí Dne revoluce.
- **Republice Zambie** k oslavám státního svátku, jež každoročně probíhají 24. října.
- **Demokratické republice Alžírsko** k významnému výročí Dne revoluce 1. 11. (1954).
- **Státu Palestina** k výročí vyhlášení státu Palestina dne 5. 11. 1988 a k Mezinárodnímu dni Palestiny vyhlášenému OSN na den 28. listopadu.
- **Republice Angola** u příležitosti oslav státního svátku 11. 11. (1975).
- **Demokratické republice Kongo** ke každoročním oslavám výročí druhé republiky.
- **Arabské a africké republice Mauretánii** k oslavě Dne nezávislosti 24. 11. (1960).
- **Pobřeží slonoviny** u příležitosti státního svátku 7. 12.
- **Republice Niger** k oslavám vyhlášení republiky 8. 12. (1963).

**Miroslav Houska
Společnost česko-arabská**

Výzva osobností české kultury, vědy, sportu a podnikatelů

„Za vyváženou českou zahraniční politikou“

Po teroristickém útoku 11. září 2001, který jsme všichni jednoznačně odsoudili, jsme byli svědky pokusů mnoha českých médií, ale i politiků o zevšeobecňování a paušální odsuzování Arabů a muslimů jakožto potenciálního zdroje terorismu. Projevilo se to i v prosazování jednostranných pohledů na izraelsko-palestinský konflikt a v prohlášeních některých politiků, která byla v příkrém rozporu s českými národními zájmy.

V souvislosti s vytvořením nové české vlády a s tvorbou nové koncepce české zahraniční politiky se obracíme s výzvou na ty, kdož tuto koncepci tvoří, aby česká zahraniční politika v oblasti Blízkého východu byla spravedlivá a vyvážená. Odvoláváme se při tom jak na platné rezoluce RB a VS OSN, pro které ČR hlasovala, tak i na zásady koordinované politiky EU, o členství v níž usilujeme.

Blízkovýchodní konflikt je příliš složitý na to, aby k němu zaujala ČR jednostranné stanovisko nebo aby se k němu vyjadřoval představitel našeho státu z pozic, která jsou v rozporu s historickou skutečností. Nelze pouze odsuzovat teroristické akty páchané Palestinci a zavírat oči nebo banalizovat izraelské odvetné akce, které jen dále roztáčejí kolo násilí. Nelze přehlížet základní fakt, že Izrael okupuje již 35 let území, která podle mezinárodního práva patří Arabům, a že tuto skutečnost uznává ofi-

ciálně i ČR. Náš postoj vychází z našeho pevného přesvědčení, že oplácet násilí ještě větším násilím se nikdy nevyplácí. Jednostranný postoj v této otázce, který by byl v rozporu s mezinárodním právem, by prestiž České republiky vážně narušil.

Při respektování našich dobrých vztahů s Izraelem bychom neměli přehlížet naše vztahy s arabským světem. Arabské země jsou a budou našimi partnery, což je dáno jejich geografickou pozicí, historickými vztahy, obchodní výměnou, ale i lidskými svazky. Neměli bychom tato pouta narušovat neuváženými a nepřátelskými postoji. ČR je malý stát a potřebuje hodně přátel a v arabských zemích jich máme stále mnoho, važme si toho.

Vyzýváme proto novou vládu ČR, Ministerstvo zahraničních věcí a další instituce, které se podílejí na tvorbě zahraniční politiky, aby braly v úvahu potřebu vyváženosti našich vztahů a dodržování zásad mezinárodního práva. Vyzýváme česká média, aby ve svém zpravodajství o arabských zemích a zejména o izraelsko-palestinském konfliktu byla co nejobektivnější a poskytovala svým divákům, posluchačům a čtenářům stanoviska a názory obou stran. Nepochybujeme, že potom si bude moci česká veřejnost udělat správný obraz o skutečnosti.

V Praze, dne 4. 9. 2002

Stanovisko Společnosti česko-arabské k hrozbě vojenského útoku proti Iráku

Společnost česko-arabská je znepokojena hrozbou Spojených států amerických provést vojenský útok proti Iráku.

Společnost odmítá použití síly v mezinárodních vztazích, porušující principy mezinárodního práva a ignorující chartu OSN. Násilí považuje za zdroj napětí a nového nebezpečí jak pro oblast Blízkého východu, tak pro velkou část Asie, severní Afriky a Evropy.

Společnost česko-arabská zdůrazňuje, že Evropa vždy byla a je dnes ještě výrazněji propojena s oblastí Středomoří a Blízkého východu, o jejíž mírový rozvoj a postupnou demokratizaci v posledních letech vytrvale usiluje.

Společnost česko-arabská se jako občanské sdružení připojuje ke všem světovým a evropským organizacím a všem zemím a silám, které prosazují dialog a řešení mezinárodních otázek mírovou cestou. Společnost vyjadřuje obavy, že nový válečný konflikt by těžce po-

stihl obyvatele Iráku a prohloubil jejich dnešní strádání způsobené dlouholetým embargem.

Společnost je přesvědčena, že proti terorismu či nebezpečí zneužití zbraní hromadného ničení musí mezinárodní společenství postupovat koordinovaně na půdě OSN a v rámci platných mezinárodních právních norem.

V Praze, dne 5. září 2002

Tento text byl zaslán generálnímu tajemníkovi OSN, předsedovi Valného shromáždění OSN, představitelům všech ambasád arabských zemí v Praze, ministru zahraničních věcí ČR, předsedům obou komor Parlamentu ČR.

S pozdravem

ing. Josef Regner
předseda Společnosti česko-arabské

Arabští podnikatelé projevují zájem o český trh

Po teroristických útocích 11. září 2001 došlo k oslabení intenzity kontaktů mezi ČR a arabskými zeměmi, což se projevilo též na obchodních vztazích. K očekávanému oživení vzájemných vztahů, k němuž měla přispět plánovaná návštěva předsedy vlády Miloše Zemana v Egyptě a v Tunisku, bohužel nedošlo, ba naopak v důsledku nešťastných prohlášení premiéra při jeho návštěvě v Izraeli byly odloženy některé plánované akce ze strany arabských zemí. Odmítavý postoj, který k těmto stanoviskům zaujala Česko-arabská obchodní

komora, však přispěl k přesvědčení arabských obchodních partnerů, že podnikatelská sféra má nadále zájem o kontakty s arabským světem, stejně tak jako se potvrdilo, že arabské firmy mají zájem o rozšíření obchodních vztahů s českými partnery. Konkrétním projevem tohoto zájmu se stala řada návštěv arabských podnikatelů a obchodních delegací, které navštívily ČR v průběhu měsíce května a června.

V první polovině května se uskutečnilo první zasedání *Smišené mezivládní komise pro hospodářskou spolupráci mezi ČR a Libyí*

a přesto, že jsme nebyli do jednání ani jeho přípravy zapojeni, předním záměrem naší komory je přispět k rozvoji kontaktů mezi libyjskými a českými podnikateli, a proto jsme uvítali, že došlo k prvnímu kroku k normalizaci obchodních vztahů mezi oběma zeměmi.

Další akcí bylo *zasedání Česko-egyptské smíšené komise pro hospodářskou spolupráci*, které proběhlo v polovině května. V egyptské delegaci byli představitelé několika firem zaměřených na oblast zdravotnické techniky a dřevopřůmysl a naše Komora byla pověřena zorganizováním podnikatelského setkání českých zainteresovaných firem s egyptskými představiteli. Toto setkání vhodně doplnilo přijetí egyptských podnikatelů na zasedání Svazu výrobců a dodavatelů zdravotnické techniky, kde se seznámili s konkrétními možnostmi nabídky českých firem.

Hned následující týden ve dnech 22.–26. května navštívila ČR významná podnikatelská *delegace Federace saúdských obchodních, průmyslových a zemědělských komor*, vedena dr. Mullou. Význam této akce byl zdůrazněn i tou skutečností, že se jednalo o první ekonomickou delegaci po otevření velvyslanectví Království Saúdské Arábie v Praze. Pracovníci velvyslanectví a osobně nový velvyslanec věnovali této delegaci mimořádnou pozornost. Zájem o navázání osobních kontaktů ze strany českých firem byl rovněž velký a prezentace o ČR a Saúdské Arábii na semináři v sále Ministerstva průmyslu a obchodu se zúčastnilo kolem 30 českých firem. Nepochybujeme, že většina z nich využila této možnosti a navázala užitečné obchodní kontakty se saúdskými partnery, které přinesou i konkrétní obchodní výměnu. Saúdští podnikatelé měli zájem o dodávky pro petrochemii, energetiku, strojírenství, vodní hospodářství, ale i o spotřební zboží a potraviny. Saúdští partneři dnes mohou nabídnout řadu produktů saúdských závodů zejména v oblasti petrochemie. V průběhu návštěvy, kterou organizovala naše Komora ve spolupráci s MPO, se uskutečnil podpis protokolu o vytvoření *Česko-saúdského hospodářského výboru při HK ČR*. Nyní je třeba, aby česká strana využila zájem saúdských podnikatelů o vztahy s ČR a iniciovala zahájení činnosti

tohoto výboru. ČAOK je připravena se do činnosti tohoto výboru zapojit.

Dne 28. 5. přiletěl na návštěvu Prahy na pozvání primátora Kasla walí (guvernér) státu Chartúm (Súdán je federativní stát a Chartúm je jedním z nejvýznamnějších guvernoratů) *dr. Muattaf*. Překvapením bylo rozhodnutí primátora Kasla zveřejněné den před příjezdem guvernéra podat demisi, nicméně návštěva proběhla podle plánu a v přátelské atmosféře. Guvernéra doprovázela skupina súdánských odborníků a guvernér osobně projevil zájem o setkání s vybranými českými firmami v oblasti zdravotnické techniky, stavebnictví, stavebních strojů apod. Z jednání, které se uskutečnilo v sídle naší Komory, vzešly zcela konkrétní projekty rozvoje infrastruktury, zdravotnictví, školství financované přímo gubernorátem Chartúmu, na nichž by se mohly podílet české firmy. Jedná se zejména o výstavbu mostů; čeští odborníci již Chartúm navštívili a připravují studii proveditelnosti.

Na rozhraní května a června 31. 5.–2. 6. navštívila ČR *delegace Federace syrských obchodních, průmyslových a agrárních komor vedená prezidentem Damašské zemědělské komory p. Ozarem Alshaletem a členem rady ředitelů Federace syrských komor p. Abulhadou Lahhamem*. Přestože na přípravu návštěvy měla ČAOK jen několik dnů, podařilo se zajistit pěkný program, včetně semináře o česko-syrských vztazích a dvoustranných kontaktů s českými firmami, které se tohoto setkání zúčastnily. Delegaci rovněž přijal prezident České agrární komory p. Hlaváček a informoval o problematice českého zemědělství. Hovořilo se i o možnostech spolupráce v této oblasti. Syrská delegace byla s jednáními a přijetím velmi spokojena a jsme přesvědčeni, že již tradiční dobrá spolupráce mezi ČAOK a syrskými komorami bude pokračovat.

Můžeme konstatovat, že přes ochlazení česko-arabských vztahů v důsledku nevyvážených prohlášení bývalého premiéra se podařilo udržet a zintenzivnit obchodní kontakty mezi českými a arabskými firmami, což je důkazem toho, že naše vztahy mají pevnou základnu stojící na oboustranném zájmu o vzájemně prospěšnou obchodní výměnu.

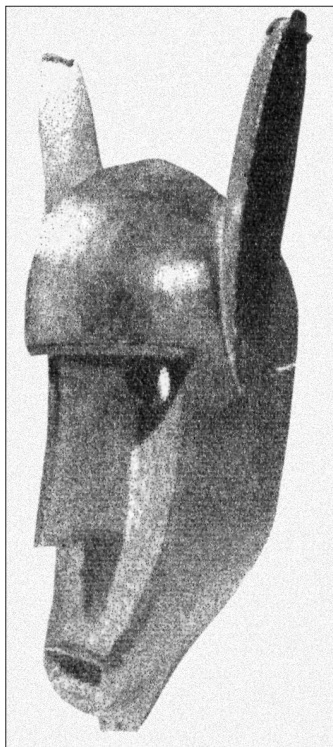
Ivan Volš
prezident ČAOK

Bambarové

Bambarové dnes obývají rozsáhlou oblast v západní Africe, která se rozkládá od horního toku Nigeru až k Pobřeží slonoviny. Jazyk Bambarů je vedle francouzštiny úředním jazykem republiky Mali. Jejich jméno je spojováno především s překrásnými dřevěnými nástavcovými maskami v podobě antilop. Neméně zajímavá je i jejich minulost. Bambarové se objevují ve zprávách až v 17. století, kdy na troskách říše Mali vytvořili dva státy Segu a Kártu.

V literatuře můžeme nalézt několik označení pro toto etnikum: Bambara, Banmana, Bamana. Původ tohoto slova je vykládán různě. Nejčastěji je přijímáno vysvětlení, že tento název je odvozen od výrazu *bamma*, který v jazyce Bambarů znamená krokodýl. Stejně jako Malinkové, patří i Bambarové do skupiny Mande.

Za místo jejich původu je považováno území mezi řekami Bakoé a Baulé, které protékají severním územím dnešního Pobřeží slonoviny. Odtud Bambarové pronikali na severovýchod až k Nigeru. Odras stěhování nalezneme i v jejich mýtech. Podle jednoho z nich se dva bratři Baramangolo a Njangolo vydali hledat novou zemi pro svůj lid. Došli až k břehům veliké řeky. Pravděpodobně se jednalo o řeku Baulé nebo Niger. Nikdo se však nemohl dostat na druhý břeh, neboť neměl plavidlo, na kterém by se přes řeku přeplavil. A právě odtud pochází jméno dynastie Kulubali, která vládla v obou bambarských státech. Toto slovo je složeno ze dvou částí: *kulu*, označení pro plavidlo, a *bali*, vyjadřující předložku bez. Na levém břehu řeky založil Baramangolo říši Segu a na pravém založili ti, co se přeplavili přes řeku společně s Njangolou na hřbetech ryb, říši Kárta. Bambarové z Kárty přidávali ke svému jménu označení Masasi podle Njangolova syna Masy, který se oženil s dívkou z dynastie Keita, která byla vládnoucí dynastií v říši Mali. Moc kártského království nejvíce rozšířil panovník Benifali, který vládł v letech 1710–1745. Bambarové z Kárty nedosáhli nikdy takové moci jako vládci ze Segu.

Obličejová maska hyeny

Hlavním obdobím expanze Segu byla léta 1652–1682, kdy vládł Kaladian Kulubali. Po něm se ujal vlády Danfasari (1682–1697) a Suma (1697–1712). Za vlády těchto panovníků se Segu vyvíjelo bez větších problémů, zemědělství prosperovalo a počet obyvatelstva pomalu narůstal. V roce 1712 nastoupil na trůn Mamari Kulubali, velký reformátor, který vytvořil novou armádu, jejíž významnou částí byly i oddíly otroků. Tato armáda byla v bambarštině nazývána *ton*. Mamari Kulubali vládł až do roku 1755. Období posledních bambarských králů bylo poznamenáno boji s Fulby, kteří do této oblasti začali postupně pronikat

již v první třetině 17. století. Nakonec obě říše podlehly al-Háždždžovi Umarovi z Futa Đallonu. V roce 1854 dobyl Kártu a o sedm let později, v roce 1861, i Segu.

Vládci Segu a Kárty vyznávali přírodní náboženství, ale často se na jejich dvorech nacházeli muslimští světci jako jejich rádcí. Islám začal intenzivněji pronikat do západoafrické oblasti v 16. století.

Antilopí nástavcová maska
typu čivara

Bambarská společnost je patrilineární. Menší sociální jednotkou je velkorodina a jí je nadřazen klan. Patriarcha každé bambarské velkorodiny je označován jako *fa*. Jedním z nejvýznamnějších klanů je klan Kulubali, který svoji historii odvozuje již od dob vzniku Segu a Kárty.

Bambarské společenství je rozděleno do čtyř skupin. První skupinu tvoří šlechtici, kteří pocházejí z nejváženějších klanů. Do druhé skupiny jsou zařazeni rolníci a rybáři. Ve třetí skupině jsou sdruženi řemeslníci, lovci a lidoví zpěváci (*grioti*), kteří uchovávají znalosti místní historie. Významné místo v této skupině zaujímají kováři. Jsou soustředěni v uzavřené

společnosti s názvem *Kama*. Kováři hrají důležitou roli při iniciaci mladých chlapců. Bambarové věří, že dokáží stejně jako proměňují železo nad plamenem změnit i mladého člověka v průběhu iniciačních obřadů. Do poslední skupiny náleží válečníci, nebo dlužní otroci.

V průběhu kolonizace se tradiční sociální a mocenské struktury změnilly. Přesto si v sahelských republikách klanové struktury alespoň částečně ponechaly svoje postavení. Důležitou sociální a náboženskou funkcí mají u Bambarů iniciační a jiné uzavřené společnosti. Cílem jejich činnosti je úplné začlenění jedince do společenského systému. Neexistují jen výhradně mužské, ale i ženské společnosti. Členství v těchto společnostech může být dočasné, omezené věkem, nebo je vázáno na zaměstnání jedince. Například manželky kovářů, které obvykle bývají hrnčířkami, mají svoji vlastní společnost.

Jiná společnost s názvem *N'domo* připravuje chlapce a dívky na život v dospělosti. Společnost *Komo*, do které musí povinně vstoupit všichni mladí muži, uchovává a předává tradiční moudrost a má také politickou a soudní moc. Pro společnost *Nama* je charakteristické, že všechny její kultovní předměty jsou uloženy ve včelích úlech. Včely jsou pro Bambarý symbolem dokonalé organizace. Společnost *Nama* má za úkol zajišťovat ochranu rodiny a zemědělství a je odpovědná za zažehnutí čarodějnictví. Společnost *Kono* používá masky slona, symbolu moudrosti, a ptáka, symbolu lidské duše. Rituály této společnosti seznamují muže se vzájemným vztahem duše a těla, dobra a zla. Magické rituály společnosti *Čvara*, která je považována za jednu z nejstarších, jsou spojeny s orbou a úrodou. Její členové nosí při rituálech nástavcové antilopí masky. Nástavcové masky se na rozdíl od obličejových připevňují na hlavu.

Tyto masky mají dvě varianty: mužskou a ženskou. Ženská je menší a antilopa nese na hřbetě figuru mláděte. Mužské masky jsou větší a bez mláděte. Vlnitá linie na hřbetech antilop je symbolem dráhy slunce po obloze. Při obřadech musí tanečník s maskou tančit podle pevně stanovených pravidel. Vlastní improvizace není dovolena. Antilopa je u Bambarů v takové vážnosti, že si její lebky dávají

nad lůžka do svých domů, aby byli ochráněni před nečistými vlivy.

Další důležitou uzavřenou společností je *Koré*. Její členové jsou v hlubokém mystériu zasvěcování tajemství znovuzrození. Tento rituál je doprovázen tanci s nejrůznějšími maskami.

Jak již bylo uvedeno, Bambarové vyřezávají ze dřeva antilopí nástavcové masky. Tyto masky můžeme nalézt ve třech stylech a podle nich také určit, ze které části bambarského území pocházejí. Na severozápadě nesou masky vedle antilopích znaků ještě znaky jiných zvířat. Obvykle to bývá chameleon, zebra, krokodýl nebo had. Tento styl je někdy označován jako *seguni*. Masky ve stylu *gomba* pocházejí z jihovýchodu území. Zde se obdobně jako u první skupiny objevují masky antilopy v kombinaci s chameleonem. Jsou používány především mladými lidmi ve věku deset až dvacet let. Německý etnolog H. Himmelheber, který podnikl několik expedic do západní a střední Afriky, uvádí, že viděl skupiny těchto mladých lidí vystupovat s maskami na místech vzdálených až dvě stě kilometrů od Sikassa, které se rozkládá na jihu dnešní republiky Mali nedaleko od hranic s Burkina Faso (bývalá Horní Volta).

Třetí neznámější skupinou jsou masky používané společností *Čvara*, podle které je také tento styl pojmenován. *Čvara* v bambarštině znamená divoké nebo svobodné zvíře. Masky v tomto stylu jsou vyráběny severně od Sikassa. Antilopí tanec, při kterém se tyto masky používají, je vyjádřením díky za dobrou úrodu. Při tomto tanci chlapi tančí v půlkruhu okolo dívky, která zpívá.

Každá maska má svoji specifickou úlohu. Nemají jen zabezpečit dobrou úrodu, ale jsou také ochranou před černou magií a travičstvím. Bambarové nevytváří pouze masky antilopí, ale také hyení, opičí a krokodýlí.

Kromě masek bambarští řezbáři vyřezávají figury fetišů, kterým oběťují drobné předměty z kůry, kořenů a srsti zvířat, dále pak figury předků a dvojčat, stejně jako v celé západní Africe. Pokud jedno dvojče zemře, dostává zbylé sochu mrtvého a obdrží také jeho jméno.

Dřevěné figury fetišů mají zajistit plodnost. Jsou to většinou ženské figury. Mnoho řezbářů vyrábí masky či plastiky pouze v jednom stylu.

Nejen bambarské řezby, ale i batika dosahuje velmi dobré úrovně. Při této textilní technice se používá na pokrytí ploch, které nemají být obarveny, místo vosku bláto. Látka je pak barvena různými odstíny. Nakonec je suché bláto odstraněno a zůstávají po něm světlé plochy.

Stejně jako antilopa hraje v životě Bambarů důležitou roli i strom, určitý druh akácie, který nazývají *balanza*. Tento strom je symbolem životní síly, která má své sídlo v hlavě člověka. Člověk je složen ze dvou částí: těla a duše označované jako *ni*. Tato *ni* opouští ve spánku tělo svého majitele. A to, co si člověk po probuzení ze svého snu pamatuje, jsou vlastně vzpomínky duše z jejich cest mimo tělo člověka. Předměty ze dřeva *balanzy* nesou název odvozený od jména jednoho z bohů Pemby, *pembele*. *Pembele* má představovat celý vesmír.

Na vrcholu bambarského panteonu stáli božové Faro a Pemba. Zatímco Faro je stvořitelem nebe a otcem všech vzdušných a vodních božstev, Pemba stvořil zemi a je bohem buše.

Jako většinu lidí i Bambarů zajímá jejich budoucnost. Věští buď z vnitřností zabitého zvířete, nebo pomocí mušlí kauri. Mušle jsou hozeny do vzduchu a když dopadnou na zem, je možno podle jejich rozložení určit budoucnost.

Každý Bambara ovládá alespoň některé magické praktiky. Existují však „profesionální“ mágové, kteří jsou uznáváni svým okolím. To se k nim obrací s žádostmi o radu nebo pomoc. Magie je často spojována s některými zaměstnáními, jako jsou kováři a lovci. Kovář ovládá sílu měnící železo nad plamenem a lovec vládne duším zvířat. Domácí zvířata mají však mnohem menší životní energii než zvířata žijící ve volné přírodě, protože část této energie se ztratila zdomácněním, které bylo výsledkem magických praktik.

Jana Jiroušková
Společnost přátel Afriky

Ruské ženy v Africe

Ruská afrikanistka doktorka Natalija Leonidovna Krylovová (* 1948) v září 1999 vystoupila na VIII. konferenci afrikanistů v Moskvě s mimořádně zajímavým a závažným referátem o sociálně kulturní adaptaci ruských žen v Africe. Využila svých bohatých badatelských znalostí a zkušeností jak z Ruska a řady měst zemí SNS, tak i z 19 afrických států, kde nyní žijí a pracují ruské ženy – manželky afrických občanů, kterých je na černém kontinentu přes šest tisíc. Sociální průřez této kategorie žen je velice různorodý. Jako ženy afrických občanů do Afriky odjíždějí Rusky s vysokou kulturní a vzdělanostní úrovní, avšak také ženy se zločinnou minulostí. Řada ruských žen reprezentuje v mezinárodních organizacích buď Rusko, anebo manželovu zemi a dosahuje skvělé kariéry ve vědecké, společenské nebo obchodní sféře. Jiné uvažují tak, že jejich místo je doma, ve společnosti manžela a dětí.

Některé Rusky pak docela úspěšně dokáží spojovat úlohu ochránkyně rodinného krbu i společenské činitelky. Natalija Leonidovna konstatuje i toto: „Jsou mezi našimi krajankami, žijícími v Africe, jak ty, které si oblékly čadru, tak i ty, které si osvojily nejstarší profesi na světě.“

Vážný problém ruských manželek Afričanů spočívá ve střetu evropské monogamní rodiny s africkou širší rodinou, někdy dokonce polygamního charakteru. Doktorka Krylovová to hodnotí tímto způsobem: „Rozpad tradičního ekonomického systému, migrační a urbanizační procesy, ženská emancipace, růst zaměstnanosti žen ve výrobě – to jsou procesy nevyhnutelně zachvacující africkou širší rodinu. Proto je velká pravděpodobnost toho, že žena z Ruska se nedostane do velké rodiny klasického afrického typu, ale dostane se do sféry

působení určitých tradic, určení, sociálně kulturních hodnot, obřadností, jež jsou takové rodině vlastní a od ní se zachovávají. Mezi ně mohou patřit reálná moc, zajištěná v rodině mužovi (hlavě rodiny) nebo starším členům. Závislost osobnosti na rodinném společenství nejenom emociálně psychologicky, ale i ekonomicky. Institut úcty ke starším lidem. Zdaleka nikoliv poslední úlohu v jejím denním životě mohou hrát náboženství, konfesionální orientace členů rodiny velkou měrou regulující rodinné a osobnostní vztahy. Žena, zapojující se do současného afrického (většinou městského) života, se ocitá ve složité a rozporné situaci: na jedné straně dostává přístup k sociálně ekonomickému pokroku, v němž se může pokusit realizovat se jako osobnost stejně jako muž, na druhé straně se nachází pod závažím tradic, zachovávaných v rodině a překážejících jejímu sociálnímu postupu a konec konců podkopávajících samotné základy nukleární rodiny. Nakonec jestli dokonce v jejím vlastním domě nebudou působit tyto zákony a pořádky, světový názor, životní rytmus jejího muže, kolorit života jeho příbuzných a blízkých, celkově sociálního bytí, obklopující ji ze všech stran, zřejmě budou na ní působit, vytvářejíce zcela novou, nezvyklou a možná psychologicky diskomfortní atmosféru.“

Natalija Leonidovna věnuje pozornost rovněž práci ruských konzulátů s ruskými ženami provdanými v Africe, kdy v této práci existují ještě mnohé působnostní rezervy, podobně jako i v práci různých zájmových organizací. Její vystoupení na vědeckém fóru bylo charakterizováno skepticky reálným optimismem v jeho časově širší perspektivě.

Josef Poláček
Společnost přátel Afriky

Kulturní význam otevření Centra Al-Jawahiri v Praze

25. červenec 2002 vstoupil významným způsobem do nejnovějších dějin vzájemných arabsko-českých kulturních vztahů slavnostním zahájením činnosti Centra Al-Jawahiri. Stalo se tak ve starobylých prostorách restaurace U Rottů na Starém Městě pražském za účasti členů arabského diplomatického sboru v Praze, ředitelky Náprstkova muzea v Praze prof. dr. Jany Součkové, profesorů Univerzity Karlovy v Praze – arabistů dr. Eduarda Gombára a dr. Luboše Kropáčka, předsedy Společnosti česko-arabské (SČA) ing. Josefa Regnera, místopředsedy SČA, prezidenta ČAOK ing. Ivana Voleše a dalších představitelů arabské a české veřejnosti.

Naše zlatá, stověžatá Praha byla v letech 1961–1991 městem, kde žil a tvořil Muhammad Mahdi al-Jawahiri (1900–1997), považovaný za největšího arabského básníka 20. století. Al-Jawahiri ve svém odkazu přenechal lidstvu na dvacet tisíc veršů o životě, filozofii, politice, míru, lásce a dalších tématech. Za svého třicetiletého pražského pobytu zde napsal více než 50 básní, z nichž 14 věnoval přímo Praze. Jeho pražské období tak tvoří významnou součást jeho básnického díla. Al-Jawahiri si Prahu nesmírně vše zamiloval. Ve svých 68 letech v roce 1968 složil báseň „Rozmluva s Prahou“ s následujícími verši opěvované krásy matky českých měst:

*Prodloužila jsi žití mé nechť Bůh prodlouží
věky tvé*

*Nic zlého ani špatného mi nepřinesly zvěsti tvé
Vino řeky jsem upíjel a chutnal sladké
plody tvé*

*Půltóny opojně mi pěly lehounké kouzlo tvé
A navždy už mě ostínily stromy tvé
Obojí z života jsem poznal šťasten v loži tvém:
Večerní ostych i jitřní opojení tvé
Ozvev políbků jak noční ozvěna chvějivě
Dřimotné sny jak spodnička róby tvé
Upřeným očím hvězd jiskrnosti schází tvé*

*Ó dokonalosti přívětivá svět kráčív v šlěpěji tvé
Vůni zemitou šíříš kouzlo tepe v kameni tvém
Kdyby nový povstal svět jen střepey to budou
tvé*

*Kdyby touha byla vínem – jen slivkou ryzlinku
tvého*

Genius tvarů všech rámem je podobizny tvé

(přeložil Jaromír Hajský)

Není divu, že al-Jawahiri je Araby zván milovníkem Prahy (‘ášig Prág). Díky němu se Praha dostala do kulturního povědomí Arábie. Jeho jméno má ve všech arabských zemích přímo magickou moc, zejména v intelektuálních kruzích. Jeho přímí potomci spolu s milovníky a příznivci kultury a umění z řad Arabů i Čechů se proto snaží o šíření jeho kulturního a humanistického odkazu založením občanského sdružení Al-Jawahiri s cílem vybudovat a udržovat důstojné stálé centrum velkého arabského tvůrce. A věří, že se tak stane oknem do arabské kultury pro Čechy a pro Araby do kultury české, pozoune kulturní výměny a šíření přátelství a myšlenek humanismu mezi národy Arábie a českým národem.

Historický a kulturní význam osobnosti arabského básníka al-Jawahiriho vyzvedl ve svém projevu prof. dr. Luboš Kropáček, místopředseda Společnosti přátel Afriky, přičemž ocenil skvělou, obětavou překladatelskou činnost ing. Jaromíra Hajského, jenž pak přednesl několik básní velikána arabské literatury. Doživotním čestným předsedou sdružení se stal Ing. Rawáh Džassání, který je duchovním otcem tohoto sdružení a přímým potomkem velkého básníka. Tento muž ve svém vystoupení řekl: „Cílem tohoto Centra je jednak uchovávat odkaz al-Jawahiriho, ať už v jeho rukopisech, knihách či na jiných médiích o něm vytvořených, a současně také budovat mosty mezi kulturou arabských zemí a ostat-

ními kulturami. Jestliže všechny země světa jsou právem hrdé na své veliké tvůrce – Německo na Goetha, Schillera, Bacha či Beethovena, Rusko na Tolstého, Dostojevského či Puškina, Anglie na Shakespeara, Chaucera, Dickense či Shawa, Francie na Verlaina, Huga, Rimbauda či Aragona, Itálie na Danta, Michelangela, da Vinciho či Moraviu a Češi na Kafku, Haška, Čapka, Hrabala či Formana, pak národy arabského světa jsou právem hrdé na svého al-Džawáhíriho, který se rovněž zařadil po boku nesmrtelných tvůrců.“

Univ. prof. dr. Jaroslav Oliverius, přední český znalec arabské literatury, byl od 20. července mimo Prahu a nemohl se, bohužel, zúčastnit slavnostního shromáždění. V dopise, přečteném přítomným, mj. napsal: „Slyšíme-li jméno Muhammada Mahdího al-Džawáhíriho, vytane nám okamžitě na mysl nejen osobnost jednoho z největších arabských básníků nové doby, ale i jeho vřelý vztah k Praze a pevné pouto, které ho s ní po dlouhá léta pojilo. Al-Džawáhíri prožil velkou část svého života v emigraci. Těžko si dovedeme představit, jak ho asi svírala touha po domově. Tím více nás však může těšit vědomí, že právě Praha se stala jeho druhým domovem, že zde nalezl klid, porozumění, mnoho přátel a příznivé podmínky pro svou tvorbu. Otevření Centra al-Jawahiri je velkou poctou tomuto básníkovi, ale má i symbolický význam: al-Džawáhíri před pěti lety odešel, nyní se však opět vrací do své Prahy. Velice si vážím iniciativy a úsilí všech, kdo se o vybudování tohoto centra zasloužili,

a jmenovitě těch, kdo zřejmě byli duší tohoto skvělého projektu – ing. Rawáha Džassáního a ing. Jaromíra Hajského.“

Jak jinak zakončit nežli verši arabského básníka, vyjadřujícími jeho city lásky k Praze a lásky k lidstvu, napsané v jeho milované Praze:

*Zdráva buď Praha když svítání klepe
na pahorky*

*Kdy úsvit rosou chvějivý ozelení doliny
i pahorky*

*A já víčka mhouřím a bránu před paprsky
zavírám*

*Tvou vůni si do žil nalévám a pleť krásy
do pokožky vtírám*

*Vzduch barví se do ruda tavenými červánky
To víla kouzelná osídlila tvou kotlinu
i úžlabiny*

Svoji lásku ke všem lidem al-Džawáhíri vyjádřil v básni, napsané právě v Praze:

*Miloval jsem vás, lidé všech národů a ras,
tak jako pole miluje svůj klas
jak lesní mýtiny ptačí hlas
a noc zářivých světlic jas...*

*Miloval jsem vás, lidé
Všechny – miloval jsem vás*

(přeložil Jaromír Hajský)

**Josef Poláček
Společnost přátel Afriky**

Dramatik Muhammad aš-Šarafí

Připomínat, že Muhammad aš-Šarafí je významný jemenský básník a náš dlouholetý přítel, je zcela zbytečné. Hloubka a niterná krása jeho poezie si získala úctu našich prostých obdivovatelů stejně jako odborníků. A on sám – jako osobnost – v nás zanechal nezapomenutelné vzpomínky.

Přitom celé jeho tvůrčí dílo má dva základní rozměry – dramatický a básnický. A jeho dramatická tvorba je v samotném Jemenu do-

konce hodnocena ještě o něco výš nežli jeho tvorba básnická. Jako básník je součástí plejády – k níž náleží kupříkladu Abdalla al-Baradúni, Abdul'aziz al-Makáleh a další, ale jako dramatik má snad jen jediného důstojného soupeře, jímž je Alí Ahmad Bákathír. Ale už seznámení s ním jako s básníkem bylo velmi inspirativní.

Připomeňme, že básnické dílo Muhammada aš-Šarafího je trojrozměrné – boj za postavení

jemenské ženy, jehož je průkopníkem (sbírka *Slzy šaršafu* – Dumú' u-š-šarášif), dále poezie politická, která rovněž výrazně poznamenala jeho tvůrčí i osobní život, neboť jeho filipika proti imámovi ho paradoxně vynesla do rozhlasu, kde básní *Jsem lid* (Aná aš-ša'b) tvořil 26. září 1962 revoluci. Stejně usilovně pak bojoval za sjednocení země a proti občanské válce (*A já vám sděluji svůj strach* – Aná u'linu chaufi). Na rozhraní obou těchto rozměrů – tedy ženského a politického – stojí jeho brilantní kasída *Bůh a láska*, kvůli níž se mu muselo dostat prezidentského pardonu před hrozbou usmrcení. A nakonec ho známe z jeho chvějivě lyrických básní, které provázají jeho tvorbu a vrcholí ve skvostné dvacáté sbírce *Má láska*.

Dramatická tvorba Muhammada aš-Šarafiho nám bohužel dosud zůstala utajena. Inu, je přece jen podstatný rozdíl, přeložit něco básní a uspořádat poetický večer, anebo přivést celé drama na jevištní prkna. Ale nakonec – proč ne? Nic není nemožné. A já si s tou myšlenkou stále pohrávám. Vždyť svého času (v letech padesátých) byl u nás jako dramatik velmi populární turecký Nazim Hikmet. Proč by tedy bylo nemožné uvést na česká prkna některého Araba? Jisté ale je, že upozornit na dramatický rozměr aš-Šarafiho mě přivedla až pozoruhodná knížka kulturní organizace al-'Affif s názvem (volně přeloženo) – *Ohlasy na dílo Muhammada aš-Šarafiho dramatické a básnické* (Adwá' alá tadžribat Muhammad aš-Šarafi al-masrahíja wa-š-ši'aríja), kterou jsem obdržel i s věnováním díky laskavosti jemenského velvyslanectví. I v tomto názvu – oprávněně – stojí autorovo dramatické dílo na prvním místě. Se skromnou pýchou se přiznám, že jsem v ní kvitoval také svůj příspěvek, nasýpaný na rozloučenou s básníkem.

Zkusme tedy – prozatím jen velice stručně – pohlédnout na dramatickou tvorbu tohoto nám velmi blízkého autora. Nemám bohužel ani zdaleka k dispozici celé jeho jevištní dílo, které obsahuje úctyhodných dvacet divadelních kusů, ale něco jsem si prošel. Je třeba dodat, že jevištní umění je v Jemenu de facto otázkou právě druhé půle 20. století. V hermeticky uzavřeném zemi, jakou obzvláště severní Jemen byl, nebylo dost možné provozovat umění, které by mohlo oslovit široké vrstvy obyvatel.

Do revoluce tam tak (v r. 1948) vzniklo jediné dílo z pera básníka Muhammada Alího Lukmána s kupodivu antickým (potažmo shawovským) námětem – Pygmalion. A prakticky až revoluce odstartovala – stejně jako v jiných oblastech a nejen kultury – prudký rozvoj. A náš autor byl opět na špičce této vlny. Na rozdíl od poezie je jeho dramatická tvorba prakticky jednorozměrná – všechna témata se dotýkají pouze rozměru politického, či přesněji řečeno národně-vlastenecky-revolučního, tedy konkrétně zlomové změny jemenské společnosti, kterou vyvolala revoluce roku 1962, kdy nejzaostalejší arabská země přelistovala své dějiny o nějakých jedenáct století dopředu, a v níž aš-Šarafi byl, jak už víme, aktivním, ba dokonce vyznamenaným účastníkem. Třeba přitom podotknout, že jemenská revoluce zdaleka nebyla pouhým hedvábným převratem, ale krvavou řeží, která po řadu let pokračovala občanskou válkou (v letech 1967–1968 bylo dokonce obléháno hlavní město San'á). Aš-Šarafi tak vůbec není pouhým zasloužilým umělecko-politickým trafikantem, ale skutečně aktivním bojovníkem za budoucnost své země.

Nikdy však nezachycuje revoluční události jako takové. Není dokumentaristou, ale dramatikem pojednávajícím buď o událostech a stavu své vlasti většinou před revolucí, ale také po ní. Do tvorby nového umění se přitom zapojil opravdu s hbitostí čolka. Už v roce 1964 totiž dokončil svou první divadelní hru nazvanou *V zemi dvou rajských zahrad* (Fí ardi-l-džannatain), o níž věhlasný jemenský literární kritik a básník Abdul'aziz al-Makáleh napsal, že je „průkopnická a lze ji považovat za první dramatické dílo ve šťastném Jemenu“, a režisér Safwat al-Amín, že „je to první divadelní práce, podaná jemenskému čtenáři z pera Jemence jako předzvěst jemenského divadla, byť je známo, že to se dosud nezrodilo.“ Formálně je toto drama psáno ve verších, neboť dramatické umění bylo při svém zrodu považováno za jakési vyzdvížení básnického umění, které jediné bylo v předrevoluční zemi pěstováno, na jevištní prkna. Proto i další čtyři následující jsou veršovaná, i když se jejich básnická forma postupně transformuje. Obsahově však v sobě nese důležitý rys, který je

velmi typický i pro díla následující – totiž sžíravou politickou satiru. Název je převzat z Koránu, kde je takto popsáno slavné sídelní město sabejské říše Ma'rib, ležící na dvou protilehlých svazích údolí. Nejedná se totiž o selankovitou limonádu o kvetoucí, vysmáté zemi, ale ve čtyřech dějstvích ukazuje na jedné straně až stařecky dětinskou vrtošivou povahu imáma Ahmada, na straně druhé pak jeho brutální krutost ke svým politickým protivníkům.

Stejně hbitě pak následovala další dramata – *Požár v San'á*, které rovněž tento tragickosatirický moment obsahuje. Během hladomoru totiž vzplanul v hlavním městě země biograf, na což zaostalému lidu poukazovali jeho duchovní vládcové jako na prst Boží a trest za novoty. Další čtyři dramata ve verších k dispozici nemám, a tak není ani třeba uvádět jejich názvy. V pořadí sedmé, už psané v próze, která je zřejmě vhodnější formou pro jevištní ztvárnění politických témat, pak nese název *Silnice do Ma'ribu* (at-Tarík ilá Ma'rib) a je obrazem nového Jemenu. Jeho hlavní hrdina, inženýr Alí, staví silnici do kdysi hlavního města země, symbolu rozkvetu a slávy. Dílo je psáno v duchu lásky k dívce Chadídže a k rodné zemi s její novou nadějí, kterou vystihují slova v závěru – „Cesta do Ma'ribu, vážení, bude dlouhá a svízelná, pokud se všichni po svém nezapojíme do její výstavby, neboť nás nikdy nedovede do starého Ma'ribu s jeho zašlou slávou“.

Zřejmě nejproslulejší se stalo v pořadí další dílo autora, které se dočkalo i televizního přenosu – *Nebožtíci bez rakví* (Mautá bílá akfán). Nejedná se, jak by snad mohl na první pohled poněkud morbidní název vnuknout, o jakousi svěbytnou jemenskou dráku-liádu, ale o děsivě skutečný příběh z blíže neurčeného roku hladu za vlády imáma Jahji, kdy zemi postihla tak strašlivá epidemie a hladomor, že chudí neměli ani na rakve, aby mohli pochovat své zesnulé blízké. A tak se hlásili o svá práva – potravu pro hladové, léky pro nemocné a rakve pro zemřelé. V opět tragicky jedovatě satirickém příběhu je vykreslen obraz společnosti – netečná arogance moci, tupost aparátu, nenádržnost zazonaných oproti nesmírné solidaritě těch nejobožejších. A ještě i víc než obvyklá šeroslepost západního světa k problémům světa ostatních. Drama končí nadějí pro zemi – solidaritou vojáků s ubožáky jako předzvěsti revoluce.

Bylo by jistě dobré pokračovat dál o dramatické tvorbě Muhammada aš-Šarafího, ale vzhledem k rozsáhlosti jeho díla by to vystačilo na důkladnou, systematickou studii. Což zatím není účelem – pro první seznámení a jako poukaz na ni tento rozsah plně postačí. Přiznám se ale – zaujala mě a mám také určitý nápad, jak dál. Ale o tom zase příště.

Jaromír Hajský
Společnost česko-arabská

Ohlédnutí za našimi egyptskými výstavami v roce 2002

Starověký Egypt a jeho vyspělá civilizace trvale přitahuje zájem naší veřejnosti. Není také divu, že značný ohlas u nás trvale zaznamenávají knihy, články, filmy a výstavy přibližující dávnou zemi na Nilu. Právě tak se těší značné pozornosti výsledky práce českých egyptologů, kteří v egyptském terénu pracují nepřetržitě od roku 1960. Jejich významné objevy učiněné bě-

hem mezinárodní záchranné akce UNESCO v Núbii a zvláště pak v královském pyramidovém pohřebišti v Abúsíru dosáhly světové proslulosti.

S činností našich egyptologů v EAR bezprostředně souvisí osm výstav uspořádaných v roce 2002 u nás i v zahraničí. Všechny tyto výstavy, které se netýkaly pouze archeologických, epigrafických a re-

konstrukčních prací Českého egyptologického ústavu UK a Českého národního egyptologického centra, ale přiblížily například i život současného Egypta, se setkaly se značným zájmem návštěvníků a byly velice úspěšné.

Zmíněné letošní výstavy s egyptskou tematikou se uskutečnily v následujícím pořadí:

1. „Recent Excavations of the Czech Egyptologists in the Tomb of Iufaa at Abusir“

(Mubáarakova veřejná knihovna v Káhiře, 8.–21. 1. 2002). Výstavu, která přiblížila objev Iufaaova šachtového hrobu v Abúsíru, zahájila 8. ledna 2002 D. Huňatová a L. Bareš.

2. „Egypt a objevy českých egyptologů ve fotografii Kamila Voděry“

(Arnoldinovský dům v Brandýse nad Labem, 8. 1.–18. 2. 2002). Fotografickou výstavu zahájil 9. ledna 2002 I. Krutina a M. Bárta.

3. „Egypt očima Milana Zeminy“

(Výstavní síň Portál v Kroměříži, 24. 1.–24. 3. 2002). Fotografickou výstavu zahájil 24. ledna 2002 J. Stránský a M. Zemina.

4. „Staroegyptský portrét Vladimíra Pechara“

(Stará radnice v Broumově, 14. 2.–14. 3. 2002). Výstavu unikátních malířských děl zahájil 14. února 2002 B. Vachala.

5. „Mastaba – Discovering and Reconstruction of an Ancient Egyptian Tomb“

(Mubáarakova veřejná knihovna v Káhiře, 20. 3.–30. 3. 2002). Výstava, kterou zahájil 20. března 2002 A. R. el-Reedy, seznamuje s výsledky práce architekta M. Balíka.

6. „Iufaa a jeho tajemství“

(Muzeum Zlatý klíč v Karlových Varech, 3. 4.–28. 4. 2002). Objevení a nálezy nevykradeného hrobového komplexu hodnostáře Iufaa

a jeho rodiny, z 5. stol. př. Kr., ve fotografiích K. Voděry a ing. M. Balíka, doplněných unikátními uměleckými díly ze starého Egypta. Výstava zahájena 3. dubna 2002.

7. „Egypt – země světla a stínů“

(České centrum v Moskvě, 18. 4.–18. 5. 2002) Fotografickou výstavu M. Balíka převážně o rekonstrukci hrobky vezíra Ptaħšepsese v Abúsíru zahájil 18. dubna 2002 B. Vachala.

8. „Osudy staré 4 500 let“

(Galerie Jaroslava Fragnera v Praze, 11. 6.–25. 7. 2002). Výstavu, která představuje nejvýznamnější objevy a poznatky českých egyptologů v jižním Abúsíru za posledních deset let, zahájili 11. června 2002 M. Verner, L. Bareš a M. Bárta. Současně s touto výstavou se ve vstupní chodbě galerie uskutečnila výstavka „**Současný Egypt**“ s podtitulem „*Tvář současného Egypta a současných Egyptanů*“ v černobílé fotografii K. Voděry. Expozice byla dále doplněna o ukázkou nejlepších dětských výtvarných prací na téma „*Tak vidím Egypt já*“.

Pořádání výstav s egyptskou tematikou má u nás velkou tradici již od konce 40. let minulého století, kdy proběhly první akce tohoto druhu v Uměleckoprůmyslovém muzeu „*Egyptský ornament v barevných kresbách Pavly Fořtové-Šámalové*“ (1948), Náprstkově muzeu „*Starý a Nový Egypt*“ (1949) a Národním muzeu „*Deir el-Medína – sídliště královských dělníků z období otrokářského řádu v Egyptě*“ (1950–1951). Tradice pokračuje ostatně až dodnes, jak dokazují zmíněné letošní výstavy. V současné době plánují naši egyptologové některé další výstavy, které přiblíží naši veřejnosti Egypt minulý i současný.

Břetislav Vachala
Společnost česko-arabská

Výstava k uctění obětí

Uprostřed Intifády uspořádalo palestinské kulturní centrum Chalila Sakakiniho v Ramaláhu výstavu k uctění prvního sta palestinských obětí izraelského násilí. Návštěvník – jak napsal list Los Angeles Times – tam mohl vidět poněkud velké boty Mohammeda al-Dura, dvanáctiletého chlapce, který zemřel v Gaze zastřelen izraelskými vojáky. Je tam také vystaven neuměle vyřezaný prak, kterým patnáctiletý Fares Odeh vrhl kameny na izraelské tanky, než byl zasažen kulkou do krku, nebo výšivka Rahmy Hindiové, zasažené izraelskou střelou právě v okamžiku, když ji přišívala na šaty.

Tyto věci jsou na výstavce doprovázeny fotografiemi obětí a dalšími předměty, které je připomínají. Myšlenka vytvořit výstavku na památku těch, kteří za druhé Intifády zemřeli, spatřila světlo světa v říjnu 2001, v době, kdy se zvláště v palestinských táborech kupili další mrtví, jejichž identita zůstala z velké části neznámá.

Podle organizátorů by expozice financovaná Fordovou nadací měla zdůraznit, že mrtví tohoto odboje nejsou jen statistické počty, ale lidé z masa a krve, zvláště mladí. „Chceme, aby je veřejnost znala, chceme jim aspoň takto vrátit jejich osobnost,“ vysvětlovala ředitelka kulturního centra.

Výstava byla otevřena jen dva týdny a přesto ji navštívily stovky Palestinců. Podle pořadatelů měla být přenesena i do jiných palestinských měst a představena také v Evropě.

V dubnu, při vpádu izraelských vojáků do Ramaláhu, bylo však centrum Sakakini značně poškozeno. Nádherná stará budova byla poškozena, okna byla vyražená dvěma explozemi, které zničily i zařízení. Izraelská armáda vnikla do kanceláří, zásuvky vyházeny, knihovna zdemolována, knihy rozházeny po zemi. Umělecké objekty a vyřezávané dveře doznaly neopravitelných škod.

Kulturní centrum Chalila Sakakiniho vzniklo v roce 1996 jako nevládní instituce pro kulturní činnost a slouží, či aspoň dosud sloužilo, jako hudební síň pro koncerty, nebo galerie. V druhém poschodí budovy má svou kancelář nejznámější palestinský básník Mahmoud Darwish.

Ředitelka centra Adilla Laidi věří, že centrum, až bude moci být opraveno, se stane skutečným stálým muzeem a expozice, která tam byla letos v únoru připravena, by mohla být jakýmsi pendantem muzea holocaustu v Jeruzalémě, míní bejrútský list Daily Star.

Bořek Homola
Společnost česko-arabská

Oceněné práce v soutěži

Afrika dětskýma očima 2002

Malba, kresba, grafika

Školy

Základní umělecká škola, Mořkov

Lucie Kučerová

Základní umělecká škola, Příbram I

Markéta Štůfová

Kristina Kolářová

Základní umělecká škola Jana Štursa

Olga Vondráková

Martin Trojan

Mateřská škola (Jesenická), Plzeň

Veronika Parlásková

Veronika Čechilová

Aleš Krůta

Škola Jaroslava Ježka, Praha 1

Jiří Šebek

Radka Hlaváčová

Základní umělecká škola Jaroslava Kvapila,
Brno

Alena Zachařová

Hynek Chmelař

Základní umělecká škola, Písek

Barbora Kodynová

Daniel Pešl

Andrea Hrádková

Michal Beran

Lucie Kúsová

Základní škola, Krumvíř

Ludmila Nováková

Šárka Pavlasová

Základní škola, Tuchořice

Lucie Nová

Základní umělecká škola, Příbram

Daniela Němečková

Veronika Zikanová

Klára Koupilová

Základní umělecká škola, České Budějovice

Veronika Auerová

Nicola Říhová

Jednotlivci

Adéla Haramová (Praha 3)

Gabriela Novotná (Praha 8)

Petr Líbal (Praha 6)

Dalibor Šárecký (Pardubice)

Lukáš Jasenský (Poděbrady)

Petra Landová (Praha 3)

Lubor Veselý (Praha 8)

Keramika a trojrozměrné předměty

Zvláštní ocenění pro Základní uměleckou školu v Písku za soubor keramických prací od Gabriely Čunátové, Dominiky Hacamové, Kláry Mackové, Tomáše Nováka, Jana Kotlína, Jany Martinové, Andrey Maříkové.

Literatura

Marta Němečková (Základní umělecká škola
Otakara Ševčíka, Písek)

Helena Nováková (Brno)

Petr Pavlata (Praha 5)

Daniel Krása (Poděbrady)

Petra Samková (Praha 2)

Předsednictvo Společnosti přátel Afriky blahopřeje výše jmenovaným a děkuje jim za účast v soutěži. Věřící, že se zúčastníte soutěže i v roce 2003. Podmínky zůstávají nezměněny.

M. H.

MARTA NĚMEČKOVÁ

2. kategorie, 11 let

Základní umělecká škola Otakara Ševčíka
397 01 Písek

Tajemství v poušti

pohozený kus dřeva

vypadající jako loutna

vedle něho zlomen strom – mladá dívka

tajemný, tajemný to svět

jako studánka snů září městíc

píščité pahorky písku se v dáli rozplétají

je to krajina života,

v dáli tajemná

vpředu oslňující přítomnost

JIRÍ PEŠTA

1. kategorie, 9 let

Základní umělecká škola Otakara Ševčíka
397 01 Písek

Tajemství pouští

Jsem v poušti, je noc, už mi došlo jídlo a pítí.

Přišel ke mně lev a řekl: „Pojd' ke mně“ a já jsem šel.

Najednou se pod námi propadla zem a byl jsem ve lvím království.

Tam jsem žil.

Za Vladimírem Komárkem

Zemřel Vladimír Komárek...

Tu smutnou zprávu jsem se dozvěděl, jako mnoho dalších jeho citelů, prostřednictvím tisku. A přitom nedávno, minulý rok, kdy ještě mohl chodit, na mě typicky komárkovsky hlaholil: „Tak kdy budeme kreslit?“ Na knížku o Nizáru Kabbáním, ke které vytvořil tak krásné ilustrace, byl totiž obzvlášť hrdý. A teď už bych měl tip, co kreslit, ale Vladimír Komárek... už není.

Ano, je mi smutno, ale na Vladimíra Komárka prostě nelze vzpomínat se smutkem. Nehodí se to. Vzpomínám na autogramiádu té knížky těsně před Vánoci 2000. Slíbil mi účast a já den před termínem zjistil, že už je v Praze a dokonce na autogramiádě své knížky v Lyře Pragensis. Celý uštvaný jsem tam doběhl, když už byl večer v plném proudu, a způsobně si dřepł na jednu z posledních volných židlí až úplně vzadu. A byl jsem rád, když po chvíli došly ještě dvě decentní staré dámy a usadily se za mnou. Tak jsem přece jen nebyl poslední. Když ale asi po půlhodině ohlásili přestávku, obě decentní dámy se ke mně přiklonily:

„Promiňte... nezlobte se...“

„Co prosím?“

„Promiňte, ale Vy když se smějete, tak my vůbec nic neslyšíme.“

Zahanbeně jsem se omluvil a po zbytek večera cedil řehot přes zatáté zuby. Ale přesto

si myslím, že jsem těm decentním dámám nepomohl. V sále totiž smíchy řinčelo i nádobí.

Vladimír Komárek nebyl jenom velký umělec, ale hlavně velký člověk. Sám gejzír moudrosti a dobré pohody. Ale příští den, na naší autogramiádě, byl velmi, velmi unavený. Ale přesto opět velkolepý. Tentokrát však sál neburácel, zato dýchal lyrikou. Jeden dobrý přítel mi pak prozradil: „Chodili jsme ti se ženou po Praze v takové té lyricky předvánoční náladě a pak zašli na tu autogramiádu. A ten večer ti byl stejně krásně lyrický jak ta předvánoční Praha.“

Tu náladu uměl svou moudrou lidskostí opět vytvořit Vladimír Komárek, i když byl tolik unavený a já věděl, že je nemocný...

A tak nechci na Vladimíra Komárka vzpomínat se smutkem. Moc lituji, že už není, ale přitom vím, že jen dostoupal po tom schodišti, tam až úplně nahoru, vysoko nad Kozákov, na poslední schod, kde ho přijali mezi Mistry, jak mu to předurčil Bůh a už v dětství předpověděla krkonošská duchařka...

A tak Vás jen moc prosím, věnujte panu Vladimíru Komárkovi, našemu velikému příznivci, tichou vzpomínku...

Velmi Vám děkuji.

Jaromír Hajský

Vysoká úroveň lékařského školství v Kuvajtu

Na jaře 2002 jsem byl pozván děkanem Lékařské fakulty Kuvajtské univerzity k převzetí funkce externího examinátora v oboru anatomie, histologie a embryologie na této fakultě. Funkce jsem se ujal v polovině června jako člen sboru externích examinátorů nejrozličnějších medicínských oborů. Tento sbor se skládal celkem z 29 odborníků z celého, převážně anglofonního světa. Kuvajtská univerzita, tak jako mnohé jiné zvláště v arabském světě, se snaží internacionalizací svých zkoušek dokázat mezinárodní úroveň své výuky a kompatibilitu svých diplomů s diplomy zahraničních univerzit. Měl jsem k dispozici protokoly písemných zkoušek studentů, z nichž všichni, kteří dosáhli nad 60 % úspěšnosti, zkoušku složili. Otázky v písemných testech odpovídaly požadavkům, které vyplynuly ze sylabů přednášek, které jsem měl možnost prostudovat, a které se shodují s požadavky evropských

fakult. Spolu s ostatními pedagogy jsem pak ústně přezkoušel některé spornější studenty, kteří složili písemnou zkoušku na hranici úspěšnosti, a musím konstatovat, že všichni tyto studenti v ústních zkouškách obstáli. Přezkoušel jsem ústně i několik studentů s nejvyššími známkami v písemkách a uznávám vysokou úroveň jejich znalostí. Byl jsem také příjemně překvapen vysokou úrovní technického vybavení Lékařské fakulty. Nejen moderní budovy, ale zvláště nejmodernější přístrojové vybavení jednotlivých ústavů dosahují úrovně, která předčí naše tradiční požadavky. Snad jen personální vybavení teoretických ústavů je poddimenzováno, a právě proto patří mladému sboru pedagogů můj obdiv nad výsledky, jakých dosahují v přípravě nejmladší generace kuvajtských lékařů.

Jaroslav Slípka
Společnost česko-arabská

Kulatý stůl o islámu

V Ústavu mezinárodních vztahů (ÚMV) se konal 11. září kulatý stůl nazvaný pracovní *Terorismus – islámský svět po 11. září*, ale příspěvky a diskuse se týkaly širšího spektra problémů i různých aspektů islámského myšlení v moderní době.

Úvodní slovo měl ředitel ÚMV *dr. Jiří Šedivý*, který vysvětlil význam projednávaného tématu z hlediska mezinárodní bezpečnosti a celkového porozumění mezi různými kulturními okruhy. ÚMV využil této příležitosti, aby prezentoval zvláštní monotematické číslo vlastního časopisu *Mezinárodní vztahy*, které bylo věnované problematice islámu.

Dr. J. Bureš, který provedl odbornou redakci, vysvětlil, že toto mimořádné číslo *Meziná-*

rodních vztahů nelze chápat jako pouhou konjunkturální reakci zaměstnanců ÚMV na tragické události z 11. 9., ale cílem bylo do značné míry prezentovat závěry dlouhodobějších výzkumů věnovaných některým aspektům souvisejícím s daným tématem (migrace, islamistické skupiny, posílení důvěry a bezpečnosti na Blízkém východě aj.). Lze je chápat i jako reakci na zavádějící, nepřesné informace o islámské problematice na stránkách našich i zahraničních periodik.

Připomenul, že jeho úvodní příspěvek v *Mezinárodních vztazích* měl informovat o nejvíce diskutovaných pojmech a rozporech mezi radikálními islámistickými (a obecně i islámskými) a západními názory v otázkách

uspořádání státu a role práva. Zdůraznil dynamiku vývoje islámského práva v sunnitském prostředí, které v raném islámském období legalizovalo právo na vzpouru proti nespravedlivému vůdci (ahkámú al-bughá), ale s rozvojem národního státu ve 20. století bylo toto právo záměrně potlačeno či vyloučeno z legislativy. Vnitřní stabilita státu a jeho prosperita mají v současné době absolutní prioritu. Na druhé straně někteří radikální islamističtí teoretici (např. Qutb) nevylučují právo na vzpouru v případě, že vládce (stát) odmítá zavádět, či nedůsledně zavádí islámské právo.

Po porážkách islamistů v Egyptě a Alžírsku došlo ke zreálnění jejich pohledů na možnosti politického islámu násilím vyvolat změny politického systému země. V současnosti jsme spíše svědky, že hlavní proud politického islámu (FIS či Muslimské bratrstvo) projevují zájem o postupné zapojení do politických struktur dané země (např. zájem přeměny hnutí na legální politickou stranu, účast ve volbách, uznávání politického pluralismu). Lze hovořit o postupné „nacionalizaci“ islamistických hnutí, i když jeho malá část nadále chystá konspirativně pomstu Spojeným státům a „odpadlickým“, prozápadním režimům v arabském světě.

Dalším vystupujícím byl *M. Nožina*, který se dlouhodoběji zabýval problematikou migrace, organizovaného zločinu a terorismu v daném regionu. V současné době je občas islámský svět považován na Západě za militantní, ofenzivní společnost. Ožívají stereotypní pocity „ohrožení“, zvláště po 11. září. Islám naopak poskytuje arabským emigrantům v Evropě pocit společné identity, sebevědomí, sociální solidarity. Důležitá je společná obrana proti „kulturní agresi Západu“, restriktivní evropské integrační politice, sociální a profesní diskriminaci, útokům xenofobních extremistů či hospodářské diskriminaci. Nožina dále popsal pozoruhodnou spolupráci a mnohdy i srůstání struktur organizovaného zločinu s militantním islamistickým hnutím v zemi působnosti. Zajímavé bylo vyprávění o způsobech využívání ilegálních emigrantů arabským posvětim a o způsobech pronikání nelegální migrace na naše území (liší se podle zemí původu). Zdůraznil, že příliv nelegální migrace na naše území je stále v porovnání s jinými

evropskými zeměmi zanedbatelný. Česká republika se stane i po vstupu do EU důležitou zájmovou zemí, která bude přitahovat organizovaný zločin, nelegální migranty a pravděpodobně i teroristy z oblastí Blízkého východu. Stane se to i v důsledku očekávaného „přelévání“ nelegálních struktur ze země EU.

Odborník na balkánskou problematiku *F. Tesař* z ÚMV věnoval krátký vstup činnosti islamistů i aktivitám vybraných islámských zemí v oblasti Balkánu. Posilování radikálních islamistů-džihádistů na Balkáně má rysy systematické kampaně: aktivity v Bosně a Hercegovině (BaH) navázaly plynule na hlasy o novém křížovém tažení proti muslimům z doby války v Perském zálivu; utlumování činnosti v Bosně se shodovalo s posilováním aktivit mezi Albánci. Nejvíce džihádistů na Balkáně pocházelo z Egypta a méně ze Súdánu, Palestiny, Libanonu a Alžírsku. Islamističtí radikálové kryli obvykle své aktivity humanitární, nábožensko-vzdělávací a kulturní činností. Džihádisté zvláště v Bosně se aktivně zapojili do občanské války na straně místních muslimů, páchali atentáty proti odpůrcům Izetbegovičova režimu či egyptským a americkým cílům, prováděli teroristické útoky proti příslušníkům jiných národů, poskytovali útočiště i falešné dokumenty spřízněným islamistickým radikálům, vytvářeli zázemí pro útoky jinde v Evropě, získávali citlivé informace. Islamisté účelově spolupracovali s albánskou UČK. Jejich snahy o postupnou islamizaci bosňáckého a albánského obyvatelstva nebyly úspěšné.

Další vědecký pracovník ÚMV *R. Khol* vysvětlil především západní postoje k problematice terorismu, které jsou v mnohem ohledu odlišné od stanovisek arabských, islámských zemí. Spojené státy označují aktivity některých skupin (Hizballáh, Džihád či Hamás) za teroristické a nezákonné; začlenily je do seznamu teroristických hnutí. Naopak arabské země řadí tyto skupiny mezi hnutí zákonného národního odporu proti cizí, izraelské okupaci, tj. za národní osvobození.

Následovalo obsáhlejší vystoupení *p. Horáka*, který se vrátil nedávno z dlouhodobějšího pobytu v Afghánistánu. Situace v zemi se podle jeho názoru vyznačuje nadále fragmentali-

zací a zájmem na oslabení svrchovanosti centra, i když existuje i silná společná afghánská identita. Protalibánská koalice se pomalu rozpadá, ale vnitřní bezpečnost závisí na tlaku vnějších sil. Existuje obava, že po opadnutí mezinárodního dohledu vypuknou opět lokální boje. Klíčovou otázkou bude i odstavení lokálních vůdců od zdrojů moci a jejich podřízení centrální vládě. Problémem je neefektivní státní správa a nedostatečná vysvětlovací kampaň ve vztahu k dezorientovanému místnímu obyvatelstvu, které neví, na čí stranu se dát. Regionální orientace činnosti charitativních organizací oslabuje váhu centra a posiluje odstředivé tendence. Karzái není schopen hrát roli sjednotitele národa.

Poté proběhla zajímavá diskuse, která se točila kolem kontroverzního vystoupení *dr. Kellera*, který upozornil na některé negativní rysy současného islámského myšlení. Podle jeho názoru v islámu nejsou jasně vyhraněny hranice mezi islámem coby náboženstvím míru a výzvami k násilí s ohledem na různé interpretace džihádu. Některé koránické texty dokonce nabádají k teroru. Dále uvedl přecitlivělost muslimů na kritiku, nepřístupnost mešit jinověrcům, nedostatečné studium okcidentalistiky v islámském světě v porovnání se studiem orientalistiky na Západě, malou tolerance vůči nemuslimům a svobodě víry, kontrast mezi hedonistickými představami ráje v Koránu a vypjatým puritanismem, nedostatečnou kritiku teroristických režimů, fatalismus a nedostatek racionalismu, pomalou reformní činnost.

V reakci na tyto názory další vystupující poukazovali především na variabilitnost výkladů svatých textů, islámského práva, což brání jednoznačné generalizaci postojů. Situace se dost významně liší podle jednotlivých zemí. Islámské myšlení není strnulé, fatální a naopak lze zvláště v posledních letech hledat významné posuny v postojích (např. snížení demografického růstu, postoje k ženám, texty ústav podle západních vzorů, přijímání technického modernismu aj.). Křečovitý tradicionalismus je reakcí na rychlý, málo citlivý modernismus.

Zásadně vystoupil na toto téma *profesor Kropáček*. Islámská víra by měla být vnímána

v současnosti na pozadí pragmatického atavismu spíše než fatalismu. Jiné je vnímání termínu *dár al-harb* a *dár al-cahd* či *dár as-salám* v současnosti a varoval před vyhocenou interpretací této staroislámské terminologie v duchu Huntingtonova bestseleru. Připomenul, že v Koránu je džihád meče zmíněn celkem třicetkrát, ale vždy je třeba obsah interpretovat z hlediska temporálních důvodů zjevení. Profesor Kropáček uvedl jeden verš Koránu ze súry Kráva, ve kterém stojí: „A bojujte na stezce Boží proti těm, kdož bojují proti vám, avšak nečňte bezpráví, neboť Bůh nemiluje ty, kdož se bezpráví dopouštějí“. Je třeba si všimnout, že důraz je kladen v tomto případě na umírněnost, nepřehánění bojové činnosti. Rajské rozkoše, popisované v Koránu je třeba chápat pouze jako symbolickou, ikonickou metaforu. Rozhodně odmítl tezi, že by se v islámském světě nestudovala a nezkoumala okcidentalistika a uvedl příklady. Na závěr vystoupení zdůraznil nutnost diferencovat a odmítl pašální závěry o islámském světě, které se mohou stát i zdrojem islamofobie. Svět islámu zažívá v současné době dynamické, bouřlivé období vyplněné četnými diskusemi, ale i rozpory, což vytváří předpoklady pro jeho další rozvoj.

Další diskuse se zaměřila na nejasnost termínu *islamista*, který původně znamenal odborníka na problematiku islámu, ale v posledních letech dostal jiný význam. Označuje extrémního stoupence politického islámu. *Dr. Bureš* připomenul, že zmíněný termín natolik zdomácněl, že ho používá většina špičkových odborníků na problematiku islámu. Zmínil možný jiný termín pro specialistu na islám – *islamolog*, se kterým souhlasil i prof. Kropáček, který poté vysvětlil základní termíny a v jakých situacích by se jich mělo v současnosti používat. Islámský fundamentalista je striktní islámský tradicionalista, který se drží důsledně původních zdrojů a výkladů náboženského dogmatu (*sunna*, Korán). *Islamistu* lze chápat jako stoupence politického islámu. *Terrorismus* páchaný muslimy, by měl být řazen do zcela odlišné kategorie a nazýván plným jménem.

Nejasnosti lze nalézt i ve výkladu pojmu *terrorismus*. Různé definice terorismu (USA,

OSN, islámsko-arabský svět, EU, Izrael), které se v mnohém shodují (jeho zaměření na civilní oběti), ale v různých oblastech se i rozcházejí (např. hranice mezi národně osvobozeným bojem a terorismem).

Myslím, že akce, která se konala v Ústavu mezinárodních vztahů v den tragického prvního výročí teroristických útoků, splnila svůj účel. Šlo se na ní poměrně velké množství lidí, jejichž počet mírně převyšoval kapacitu přednáškového sálu. Odborné vstupy vědeckých pracovníků Ústavu mezinárodních vztahů,

ale především učená disputace arabistů Kellera a Kropáčka, vyprovokovaly zajímavou diskusi. Jejím cílem nebylo dopátrat se místa úkrytu bin Ládina či dalších členů al-Qáidy, ale spíše vysvětlit některé postoje, metodologii výzkumu i některé islámské termíny, jejichž špatný výklad či percepce mohou přispívat neprávem ke spojování islámu s násilím a terorismem.

Jaroslav Bureš
Společnost česko-arabská

Brněnští přátelé Afriky: Na černý kontinent se už nedá zapomenout

Vytvořit most mezi černým kontinentem a jihomoravskou metropolí si klade za cíl brněnská pobočka Společnosti přátel Afriky. „Tato nesmírně chudá část světa potřebuje neustálou pomoc a osvěta je jednou z cest, jak v lidech vyvolat zájem o kontinent a jeho problémy,“ říká předseda SPA Brno Rostislav Tesař.

Zatímco v devadesátých letech se Společnost zaměřovala především na organizování přednášek s promítáním diapositivů a koncerty, v poslední době svou činnost zaměřuje na aktivity dlouhodobějšího charakteru. „Snažíme se k nám zvát diplomaty z afrických zemí, aby viděli, že Česko není jen Praha, vydáváme pravidelný Bulletin, společně navštívujeme výstavy s africkými tématy,“ přibližuje programovou náplň schůzek.

Ať už jsou členy Společnosti lidé, které k černému kontinentu váží osobní vzpomínky, nebo ti, pro něž je návštěva Afriky zatím jen snem, jedno mají podle Tesaře společné. Je to láska k magické kultuře, umění, historii a přírodě, která se dá jen těžko rozumově vysvětlit. „Pokud si domů nepřivezete nějakou maláří nebo zimmici, vzpomínky na Afriku ve vás zůstanou navždy,“ shrnuje na základě vlastních zkušeností.

Vedle přípravy výtvarné soutěže Afrika očima dětí je jedním z nejdůležitějších projektů sdružení podpora vydání knihy Ivana Mrázka Nigérie – černý obr Afriky. Kaleidoskop netradičních reportáží a osobních zážitků autora k vydání připravuje Moravské zemské muzeum. „Kniha zahrnuje nejružnější aspekty afrického života. Tradiční a dosud stále živé umění v mnohém ovlivnilo Evropu a Evropany donutilo revidovat své názory o zaostalosti domorodých obyvatel. Na mnoha místech se přitom čas zastavil v dobách Livingstona a Emila Holuba,“ shrnuje Mrázek paradoxy a dodává: „Rozdílnost a jinakost jsou na lidské civilizaci to nejzajímavější. A v Africe si to uvědomujete každou vteřinu.“

Nejbližší schůzku plánuje sdružení na říjen, v den uzavření výstavy Umění tropické Afriky. Derniéru výstavy v pavilonu Anthropos by měl zároveň doprovázet křest nové knihy. „Milovníci Afriky a potenciální členové jsou srdečně vítáni,“ zvou vyznavači krás černého kontinentu.

Romana Rychlíková
Rovnost, 23. 8. 2002, Brno

Základní informace o činnostech agentury Babylon

Agentura Babylon byla založena v prosinci 1990. Zakladatelem a generálním ředitelem je Ing. Rawah Jassani. Společnost je členem Česko-arabské obchodní komory.

Jejím hlavním zájmem je rozvíjení Česko-arabských vztahů, a to jak v rámci výměny informací, tak vlastní vydavatelskou činností.

Společnost se zabývá ekonomickými a politickými studii, propagací, překlady, public relations, pořádáním výstav, provozuje vlastní tiskárnu a je dopisovatelem významných arabských deníků a satelitních TV kanálů v Evropě a arabských zemích. V arabském jazyce Babylon vydává: čtvrtletník **Český život**, týdeník **Pražské aktuality**, katalog **Váš obchodní průvodce po ČR**, neperiodický bulletin **Ahlen** a další publikace a knihy. Vydáváná média poskytují arabským čtenářům dostatek informací o politickém, kulturním a ekonomickém životě v ČR, o možnostech podnikání, činnosti jednotlivých firem, investičních možnostech a nejnovějších trendech vývoje.

V českém jazyce vychází regionální měsíčník pro Prahu 3 **Hlas trojky**, neperiodická publikace **Arabské panorama** a ve spolupráci s Česko-arabskou obchodní komorou dvouměsíčník **Aktuality ČAOK**.

Pokud jde o mediální aktivitu Babylonu, obdržela tato agentura od Ministerstva zahraničních věcí ČR výslovné doporučení k šíření informací o České republice pro nejširší veřejnost v arabsky mluvících zemích.

Babylon je jedinou agenturou, která se v České republice specializuje na výše uvedené činnosti. Počet stálých zaměstnanců a spolupracovníků agentury Babylon dosahuje 15 odborníků, manažerů, novinářů a specialistů, a to arabské, české i jiné národnosti.

Agentura Babylon udržuje vynikající vztahy s MZV ČR, MPO ČR, Radou velvyslanců arabských zemí v ČR, diplomatickými misemi arabských států v ČR, ČAOK, SČA a dalšími organizacemi a institucemi, zabývajícími se česko-arabskými vztahy.

Abrahamoviny předního českého arabisty Eduarda Gombára

Člověk si pouze s dojetím povzdechne, jak ten čas letí, když si uvědomí, že mezinárodně uznávaný přední český arabista a historik islámských zemí Eduard Gombár, působící jako profesor na nejstarší univerzitě střední Evropy, na naší starobylé a milované Alma Mater, se dožívá dne 14. října 2002 abrahamovin v plné životní síle a neustálé tvořivé invenci.

Kolegu Eduarda Gombára jsem poznal již jako studenta a později spolupracovníka na katedře věd o zemích Asie a Afriky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Poznám jsem ho nejen jako výborného odborníka –

vědeckého a pedagogického pracovníka – doslova se rozdávajícího svým studentům, ale rovněž jako charakterního člověka, poctivě usilujícího o spravedlivou lidskou společnost a důsledně zachovávajícího čest a pravdu v mimořádně složitých životních situacích.

O tom všem svědčí velmi názorně jeho curriculum vitae. Rodák z Hranic na Moravě vystudoval v letech 1972–1977 historii, filozofii a arabistiku na Univerzitě Karlově v Praze. Od roku 1977 působí v nynějším Ústavu Blízkého východu a Afriky. Roku 1978 získal titul PhDr., roku 1981 vědeckou hodnost CSc.,

v roce 1988 byl jmenován docentem obecných dějin. V letech 1986–1989 byl zástupcem vedoucí katedry věd o zemích Asie a Afriky. Eduard Gombár přednáší zejména dějiny islámských zemí, vedl řadu diplomových prací, působil jako školitel vědeckých aspirantů a doktorantů. Získal rovněž bohaté zkušenosti na evropských a arabských univerzitách. Byl členem redakční rady vědeckého časopisu *Archív orientální*. V letech 1984–1985 pracoval v Libyi. Počátkem devadesátých let působil v diplomatických službách v libyjském Tripolisu a syrském Damašku. Roku 1993 byl zvolen místopředsedou Společnosti česko-arabské a v roce 1994 viceprezidentem Česko-arabské obchodní komory.

Gombárův vědecký zájem se soustřeďuje na oblast moderních a soudobých dějin islámských zemí. Je autorem monografie věnované poválečným dějinám Sýrie, Iráku a jižního Jemenu „Revolučně demokratické strany na Blízkém východě“ (Univerzita Karlova, Praha 1986). Mezinárodně zcela unikátní historickou prací je Gombárova skvělá monografie „Moderní dějiny islámských zemí“ (Univerzi-

ta Karlova, Praha 1999). Tato obsáhlá kniha je historiografickým šperkem naší Alma Mater a zasloužila by si vydání jak v arabštině, tak v některém ze světových jazyků evropské provenience.

Gombárovo profesorské působení se zrcadlí taktéž v publikovaných člancích a studiích, v nichž se zaměřil na problematiku arabského nacionalismu, historické demografie a výzkum moderních dějin Egypta. Rovněž se věnoval a věnuje dějinám arabistiky a islamistiky, jakož i moderní arabské historiografii. Gombár se zabývá i problematikou hospodářských dějin arabských zemí v kontextu celosvětového vývoje.

Milému kolegovi Eduardu Gombárovi u příležitosti jeho životního jubilea všichni dobří lidé přátelsky přeji všechno nejlepší, hlavně hodně zdraví, neutuchající životní elán, mnoho nových vědeckých a pedagogických pracovných úspěchů a stálý životní optimismus!

Mnoga ljeta, mnoga ljeta, mnoga ljeta, živijó!

Josef Poláček

NM – Náprstkovo muzeum

Společnost přátel starověkých civilizací

Společnost česko-arabská

si Vás dovolují pozvat na přednáškový cyklus

Svátky a slavnosti ve starověku

17. 10. 2002 • doc. Dr. Ladislav Bareš, CSc.

Jak se slavilo ve starém Egyptě

24. 10. 2002 • PhDr. Květa Smoláriková, Dr.

Svátky v pozdních egyptských chrámech

31. 10. 2002 • Dalibor Antalík, Dr.

Svátky a slavnosti ve starověké Syropalestině

7. 11. 2002 • PhDr. Jana Součková, DrSc.

Kultovní kalendář chetitského dvora

14. 11. 2002 • doc. Dr. Blahoslav Hruška, DrSc.

Kultovní rok v sumerském Lagaši

21. 11. 2002 • doc. Dr. Petr Charvát, DrSc.

Slavnosti a svátky v počátcích mezopotamského státu

28. 11. 2002 • PhDr. Jiří Prosecký, CSc.

Babylonské novoroční slavnosti

5. 12. 2002 • Mgr. Jaromír Krejčí, Dr.

Sluneční kult a jeho odraz v egyptské architektuře 3. tis. př. Kr.

Přednášky se konají od 17 hodin

v přednáškovém sále Náprstkova muzea, Betlémské nám. 1, Praha 1

Informace:

Mgr. Hana Meissnerová, tel. 224 497 511

public.npm@aconet.cz

Těšíme se na Vaši návštěvu

Moravské zemské muzeum

Pavilon Anthropos a programové oddělení
si Vás dovolují pozvat na přednášky k výstavě

Umění tropické Afriky

ve spolupráci

se Společností česko-arabskou a Společností přátel Afriky

23. října 2002

**Počátky zájmu
o africké umění
a jeho myšlenkový svět**

30. října 2002

**Africké umění
na cestě od tradic
k modernímu projevu**

Přednáší:

doc. PhDr. Josef Kandert, CSc.

UK Praha, Náprstkovo muzeum Praha

Začátky v 18.00 hodin

Pavilon Anthropos, Pisárecký park, Brno

Vstupné

20,- a 15,- Kč, členové SPA a SČA po předložení legitimace zdarma

Společnost přátel Afriky v Olomouci

**Pravidelná neformální setkání členů a sympatizantů v prostorách Vzdělávacího centra
pro veřejnou správu ČR, Dolní náměstí č. 7, Olomouc (2. patro – nad Galerii G)**

Pondělí, 7. října 2002 v 18.00 hodin

Ghana zblízka

Vladimír Klíma

Bývalý velvyslanec České republiky v Ghaně a současný předseda Společnosti přátel Afriky PhDr. Vladimír Klíma, CSc. bude vzpomínat na svoji čtyřletou diplomatickou misi v západní Africe. Toto setkání bude i příležitostí k předání Ceny RNDr. Miloslava Budíka za rok 2002 olomouckou Společností přátel Afriky.

Pondělí, 4. listopadu 2002 v 18.00 hodin

Současná Uganda

Jan Basheisha Mwesigwa

Aktivistka společnosti World In Needs český

student Jan Basheisha Mwesigwa bude hovořit o současné Ugandě a své práci při organizaci „adopce na dálku“. Součástí prezentace bude i videodokument a série fotografií k problematice současných realití Ugandy.

Pondělí, 2. prosince 2002 v 18,00 hodin

Česko-africké hudební projekty

Petra Kocourková

Spolupráci českých a afrických hudebníků bude věnováno toto neformální setkání, které připravila členka olomoucké Společnosti přátel Afriky Mgr. Petra Kocourková. Očekávat můžete i audio ukázky ze společných projektů.

**Společnost česko-arabská ve spolupráci
s Náprstkovým muzeem asýských, afrických a amerických kultur
si Vás dovoluje pozvat na**

TRADIČNÍ PŘEDVÁNOČNÍ ORIENTÁLNÍ TRH

**O sobotách a nedělích
vždy od 9 do 17 hodin:**

30.11. a 1.12. 2002

7.12. a 8.12. 2002

14.12. a 15.12. 2002

**Místo konání: NÁPRSTKOVO MUZEUM,
Betlémské nám. 1, PRAHA 1**

**umělecké předměty - arabské občerstvení
drobné upomínkové předměty - etnotextil
orientální zboží a nábytek
čaje - koření - kameny**

**Děkujeme Všem, kteří svoji návštěvou ORIENTÁLNÍHO TRHU
přispějí k obnovení chodu záplavami postiženého NÁPRSTKOVÁ MUZEÁ**

Zvláštní číslo časopisu Mezinárodní vztahy o islámu

Ústav mezinárodních vztahů (ÚMV) věnoval celé jedno číslo časopisu Mezinárodní vztahy (3/2002) problematice islámu. Cílem bylo vysvětlit zájemcům některé nejvíce diskutované otázky, které se objevují na počátku nového století v islámské oblasti, jejichž mnohdy špatná interpretace ve sdělovacích prostředcích brání správnému pochopení civilizací a kultur.

V úvodním článku se Jaroslav Bureš zaměřil na problematiku státu a práva v programech či ideologiích islamistických hnutí. Vysvětluje pojem islámský řád či stát; rozdíl v přístupech šíitů a sunnitů k problematice státu a současnou krizi národního státu v arabské oblasti. Hodnotí názory islamistů na západní demokratický model společnosti a v tomto kontextu zkoumá následující okruhy: legislativní systém, demokratický pluralismus, stát a náboženství, svrchovanost lidu-svrchovanost Boha, občanskou společnost. Stručně zmiňuje i ekonomicko-sociální principy islámu a jejich praktické uplatňování.

Veronika Bílková ve své stati *Islám a terorismus na Blízkém východě* vychází z rozboru koranického textu i sunny. Uvádí různé citáty, pasáže, které se vážou k problematice násilí, etického vedení války a přenesení i terorismu. Vysvětluje různý výklad a chápání džihádu a etický kodex pro humánní vedení války, shrnutý v rozkazech chalífy Alího. Dále popisuje projevy teroru v historii muslimského světa (cháridžovci, sektu haššášúna), novější nacionalistický terorismus a zvláště terorismus militantních islamistů-džihádistů. Velmi užitečný je komplexní přehled ratifikace mezinárodních smluv (týkajících se terorismu) a výhrad k nim ze strany muslimských států Blízkého východu. Článek uzavírá analýza klíčových dokumentů: LAS – Arabská úmluva o potlačování terorismu (1998), Úmluva Organizace islámské konference o boji proti mezinárodnímu terorismu (1999) a dokumenty euro-stře-

domořské spolupráce pro oblasti boje proti terorismu.

Irena Blehová zkoumá kulturně historickou zakotvenost některých jevů a stereotypů psychologie chování na Blízkém východě (princip moc-výzva, hanba-čest, násilí v kmenové společnosti). Vysvětluje jejich příčinnou souvislost s eskalací násilí, sebevražděnými atentáty, neústupností při hledání kompromisů a neochotou přijímat kompromisy. Polemizuje s Pipesovou teorií konspirace a všímá si také vztahu islámu a sociální nerovnosti. Podrobněji pojednává o vztahu islámu a politiky.

Zajímavý je článek M. Nožiny – *Organizovaný zločin ze Středního východu a Česká republika*, protože přináší velké množství málo známých informací o kriminálních aktivitách v evropském prostoru (ilegální migrace, drogové řetězce). Pozornost je věnována zejména zločinu ze Středního východu v České republice (vytváření arabského podsvětí, drogová kriminalita). Dobře je vysvětlen podíl a dělba „práce“ zločineckých gangů podle jednotlivých arabských zemí (Maroko, Tunisko, Alžírsko aj.). Jedna subkapitola je věnována také problematice srůstání organizovaného zločinu a terorismu.

Kolekce článků je zakončena dvěma „case studies“, které jsou vhodným doplněním úvodních, spíše teoretických článků. První studii napsal doc. Gombár pod názvem *Islamistické organizace v Sýrii, Jordánsku a Libanonu*. Najdeme v ní popis aktivit a výklad ideologie syrského Muslimského bratrstva. Vysvětlena je příčina jeho střetu s centrální alawitskou vládou počátkem 80. let i pozadí současné fáze usmíření režimu s islamisty a jeho limity. V sekci věnované jordánským islamistům je popsáno historické pozadí zvláštního vztahu hášimovského království a Muslimského bratrstva. Autor se zaměřuje i na další klíčovou islamistickou stranu, která měla původně kořeny v Jordánsku – Hizb at-

tahrír (Strana osvobození), která v současnosti působí v různých částech islámského světa a ve Spojeném království. Z libanonských stran byla největší pozornost věnována Hizballáhu. Stručně je rovněž zmíněno šíitské hnutí Amal a okrajově menší sunnitské a šíitské islamistické skupiny.

Druhá studie pojednává o zemi, která se stala kolébkou islamistického hnutí na Blízkém východě. Autorem je *Tomáš Raděj* a její název: *Islamistické organizace v Egyptě*. Autor v ní soustřeďuje pozornost na nejdůležitější islamistické organizace v Egyptě – Muslimské bratrstvo, Gamaca islámíja, Islámský džihád. Zabývá se sociálně ekonomickým aspektem

islamismu a náležitá pozornost je věnována rovněž současnému procesu oficiální a státem kontrolované islamizace společnosti.

Zvláštní číslo Mezinárodních vztahů tvoří z metodologického hlediska určitý celek, který má čtenáři umožnit, aby získal širší znalosti o problematice islámu z různých úhlů pohledu (kulturní, bezpečnostní, ekonomický a politický aspekt). Vzhledem k tomu, že islám je druhé nejrozšířenější náboženství v rámci EU, lze soubor studií chápat i jako příspěvek k ulehčení vzájemného kulturního poznávání, prolínání a ovlivňování ve sjednocené Evropě.

J. B.

Bulletin Společnosti přátel Afriky a Společnosti česko-arabské

č. 3 – říjen 2002, 10. ročník. Uzávěrka tohoto čísla byla 25. 9. 2002

Redakční rada: PhDr. JAROSLAV BUREŠ, CSc., Ak. sochař JIŘÍ ČERNOCH,
doc. PhDr. EDUARD GOMBÁR, CSc., Mgr. MIROSLAV HOUSKA,
PhDr. JOSEF POLÁČEK, CSc., doc. Ing. DANA ŠTEMBERGOVÁ, CSc.
PhDr. MARCELA PALÍŠKOVÁ

Návrh obálky: VLADIMÍR PECHAR
Uspořádala: Ing. MARIE HRUŠKOVÁ
Výroba: ESKIRA

Kontaktní adresa: **Jerevanská 7, 100 00 Praha 10, tel. 604 378 949**
Společnost přátel Afriky – *webová stránka:* **spa.africaonline.cz**
– *e-mail:* **spa@africaonline.cz**
Společnost česko-arabská – *e-mail:* **czarabsoc@email.cz**